



**Balıkesir’e Değer Katmış Şahsiyetlerden:
Kuvâ-yı Milliye Kahramanı ve Milli Mücahid Balıkesir Belediye
Başkanı Keçecizade Hafız Mehmet Emin Bey**

İsmail Oğuz*

ORCID: 0000-0003-1073-0413

Öz

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir’e değer katan bir şahsiyettir. Keçeci, zahire tüccarı olarak ünlenmiş, daha sonra Balıkesir Ticaret Odası Başkanlığı ve Balıkesir Belediye Başkanlığı yapmıştır. Kendi adı ile anılan “Keçeci Suyu”nu Balıkesir’e getirmiştir. İzmir Büyük Kongresi’ne Balıkesir temsilcisi olarak katılmıştır. Balıkesir Belediye Başkanı olarak İzmir’in işgaline karşı çıkmış ve arkadaşları ile oluşturdukları Redd-i İlhak hareketi ile Yunan işgaline karşı mücadele etmiştir. Balıkesir Kongrelerinde Heyet-i Merkeziye üyesi seçilmiştir. Hukuki mücadele yanında silahlı mücadelede de bulunmuştur. Sivil olmasına karşın Anzavur’a ve işgalci Yunan kuvvetlerine karşı, oluşturduğu milli müfrezelerin komutanı olarak takip harekâtına ve muharebelere katılmıştır. Sivil olarak katıldığı muharebelerden başarı ile dönmesini bilmiştir. Zaferden sonra Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) içerisinde yer alarak hizmetlerine devam etmiştir. O, 56 yıllık görece kısa ömrüne pek çok iş ve hizmet sığdırmış bir millî mücahittir. Çalışmamızda Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in doğumundan vefatına değin yapmış olduğu hizmetleri, görevleri, ailesi ve çocukları, eğitim durumu, İzmir’in işgalinden sonra Balıkesir Kuva-yı Milliyesi içindeki faaliyetleri, kongrelere iştiraki, ticari ve siyasi faaliyetleri ele alınacaktır. Çalışmamızda araştırma, inceleme, sözlü tarih ve yerel tarih yöntemleri ile bilgi ve belgeler toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Keçeci zade, Hafız Mehmet Emin Efendi, Milli Mücahid, Balıkesir, Milli Mücadele, Kuva-yı Milliye, Tüccar

Gönderme Tarihi: 10/11/2020

Kabul Tarihi:26/12/2020

* Dr. Öğretim Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Manisa, Türkiye, ismailoguz70@gmail.com

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

OĞUZ, İ., ‘Balıkesir’e Değer Katmış Şahsiyetlerden: Kuvâ-yı Milliye Kahramanı ve Milli Mücahid Balıkesir Belediye Başkanı Keçecizade Hafız Mehmet Emin Bey’, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 7, S. 4., 2020, s. 2258-2310.

**Of the People Who Added Value to Balıkesir:
Force to The National Hero and National Mujahid (Fighter)
Balıkesir Mayor Keçecizade Hafız Mehmet Emin Bey**

İsmail Oğuz*
ORCID: 0000-0003-1073-0413

Abstract

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey is a person who adds value to Balıkesir. Keçeci became famous as a grain merchant and later became the President of Balıkesir Chamber of Commerce and Mayor of Balıkesir. He brought “Keçeci Water”, which is known with his name, to Balıkesir. He participated in the İzmir Grand Congress as a Balıkesir representative. As the Mayor of Balıkesir, he opposed the occupation of İzmir and fought against the Greek occupation with The Annexation Rejection movement (Redd-i İlhak hareketi) he formed with his friends. He was elected as a member of the Committee of the Central (Heyet-i Merkeziye) in Balıkesir Congresses. Besides the legal struggle, he also participated in the armed forces. Although he was a civilian, he participated in the pursuit operations and battles as the commander of the national detachments he formed against Anzavur and the invading Greek forces. He was able to successfully return from the battles he participated in as a civilian. After the victory, he continued his services by taking part in the Republican People’s Party. He is a national mujahid who put many jobs and services in his relatively short life of 56 years. In our study, the services of Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey from his birth until his death, his duties, his family and children, his education status, his activities within the National Forces of Balıkesir after the occupation of İzmir, his participation in congresses, his commercial and political activities will be discussed. In our study, information and documents were collected through research, analysis, oral history, and local history methods.

Keywords: Keçeci zade, Hafız Mehmet Emin Efendi, National Mujahid (Fighter), Balıkesir, National Struggle, National Forces, Merchant

Received Date: 10/11/2020

Accepted Date: 26/12/2020

*Associate Professor, Celal Bayar University, Faculty of Education, Manisa, Turkey,
ismailoguz70@gmail.com

You can refer to this article as follows:

OĞUZ, İ.,” Of the People Who Added Value to Balıkesir: Force to The National Hero and National Mujahid (Fighter) Balıkesir Mayor Keçecizade Hafız Mehmet Emin Bey”, *Academic Journal of History and Idea*, C. 7, S. 4., 2020, p. 2258-2310.

Герой Кува-ЙиМиллие, Народный Герой и Мэр города БалыкесирКечеджизадеХафизМехметЭмин Бей

Резюме

КечеджизадеХафизМехметЭмин Бей внес большой вклад в город Балыкесир. Кечеджипрославился как торговец зерном, а позже стал президентом Торговой палатыБалыкесир и мэром Балыкесира. Он принес в Балыкесир известную под его именем «Вода Кечеджи»,. Он участвовал в Измирском большом конгрессе в качестве представителя Балыкесира. В качестве мэра Балыкесира он выступал против оккупации Измира и боролся против греческой оккупации с движениемРеддиИльхак, которое он сформировал совместно с соратниками. Он был избран членом комитета Центра конгрессов Балыкесира. Помимо юридической борьбы, он также участвовал в вооруженной борьбе. Хотя он был гражданским лицом, он участвовал в преследованиях и сражениях в качестве командира национальных отрядов, которые он сформировал против Анзавура и вторгшихся греческих войск. Он смог успешно вернуться из сражений, в которых участвовал как гражданское лицо. После победы он продолжил свою службу, приняв участие в Народно-республиканской партии. Он национальный борец, который за свою относительно короткую (56 лет) жизнь провел много работ и приобрел много заслуг. В нашем исследовании будут обсуждаться заслуги КечеджизадеХафизМехметЭмин Бея от его рождения до смерти, его семью и детей, его образовательный статус, его деятельность в Балыкесир Кува-ЙиМиллие после оккупации Измира, его участие в конгрессах, его коммерческая и политическая деятельность.В нашем исследовании информация и документы были собраны с помощью методов исследования, экспертизы и устной истории.

Ключевые слова: Кечеджизаде, Господин ХафизМехметЭмин Бей, Народный борец, Балыкесир, Народная борьба ,Куви-ЙиМиллие, Торговец .

Получено: 10/11/2020

Принято: 26/12/2020

Giriş

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, 19. Yüzyılın ikinci yarısında Hüdâvendigâr Vilayeti'ne bağlı Karesi Sancağı'nın merkezi olan Balıkesir'de dünyaya gelmiştir¹. Bu dönemde Karesi Sancağı'nın sancak merkezi olan Balıkesir, Ayvalık, Bandırma, Edremit, Erdek, Kemer Edremit (Burhaniye) ve Bigadiç olmak üzere 7 kazası ve bu kazalara bağlı Avunya (Agonya/Ağonya, Koyuneli, Hamdibey), Balat (Dursunbey), Balya, Edincik, Emir Ali (İmralı), Emrudâbâd (Armutova, Gömeç), Fırt (Susurluk), Gönen, İvrindi, Kapıdağı, Kepsut, Manyas, Marmara, Paşalimanı, Sındırgı ve Soma olmak üzere 16 nahiyesi bulunmaktaydı. 1879 yılında Hüdâvendigâr Valisi Galip Paşa (1880 yılında ise Ahmet Vefik Paşa), Karesi Mutasarrıfı Mehmet Raif Paşa ve Balıkesir Belediye Reisi Hacı Süleyman Efendi (1880 yılında ise Ahmet Hüsâmettin Efendi)'dir. Karesi Ticaret Cemiyeti Reisi Yırcalı zade Hacı Süleyman Efendi ve Karesi Ziraat Cemiyeti Reisi Hacı Süleyman Efendi'dir.²

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in çocukluğunda, 1881-1888 yılları arasında, Karesi Vilayeti adıyla Balıkesir vilayet merkezi olmuştur. Karesi vilayetinin Balıkesir [Balat (Dursunbey), Fırt (Susurluk), İvrindi, Giresun (Savaştepe), Kepsut ve Balya nahiyeleri], Ayvalık, Bandırma [Edincik, Emir Ali (İmralı) ve Manyas nahiyeleri], Edremit [Avunya (Agonya/Ağonya, Koyuneli, Hamdibey) ve Emrudâbâd (Armutova, Gömeç) nahiyeleri], Gönen, Sındırgı, Erdek [Kapıdağı, Marmara ve Paşalimanı nahiyeleri], Kemer (Burhaniye) ve Bigadiç olmak üzere 9 kazası ve bu kazalara bağlı 14 nahiyesi bulunmaktaydı. 1888 yılında Karesi Valisi Mehmet Atıf Bey, Belediye Reisi Ali Necib Bey'dir. Ziraat Odası Birinci Başkanı Ali Kapudan zade Hacı Kâmil Efendi, İkinci Başkan Yırcalı zade Hacı İbrahim Efendi'dir. 1888 yılında Karesi Vilayeti'nin merkezi olan Balıkesir şehri 21 mahalle ve bağlı 100 köyden oluşmakta ve 30.492 kişi yaşamaktadır. Nahiyeleriyle birlikte kazanın genel nüfusu ise 87.218 kişidir. Aynı tarihte Balıkesir şehir merkezinde Hasan Çelebi, Hanım zade, Hacı Mehmet ve Vafir zade adlı 4 ibtidai mektep, rüştiye, idadi ve medrese olmak üzere pek çok eğitim kurumu ile 2 kütüphane bulunmaktadır. Ayrıca 188 çeşme, 825 dükkân ve mağaza, 10

¹Karesi İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivi; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

²Hüdâvendigâr Vilayeti Salnamesi 1296, s.90, 136, 148, 150, 218; Hüdâvendigâr Vilayeti Salnamesi 1297, s.72, 98, 101; Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2006, s.9, 34, 60, 95, 183, 272, 400; Abdülmecit Mutaf, *Salnâmelerde Karesi Sancağı (1847-1922)*, 1997, s.32-33, 57.

han, 6 hamam, 105 değirmen, 2 un fabrikası, bir matbaa, 12 çiftlik, 5070 parça bağ, 202 bahçe ve 24.112 tarla mevcuttur. Kavun ve abası meşhur olup, her hafta salı günleri pazar kurulmaktadır.³

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Ailesi, Çocukluğu ve Gençliği

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir ili Karesi ilçesi Börekçiler Mahallesiindeki nüfus kaydına göre 1879 yılında Balıkesir'de Börekçiler Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir.⁴ Bazı kaynaklarda doğum tarihi olarak 1290 tarihi verilmekte ancak Rumi mi yoksa Hicri mi olduğu belirtilmemektedir.⁵ 1290 tarihi Rumi ise 1874/1875; Hicri ise 1873/1874 yıllarına karşılık gelir. Buna göre 1873-1875 yılları arasında doğmuş olmalıdır. Diğer bir kaynak da 1876 yılı verilmektedir.⁶ Ancak Nüfus kaydındaki doğum tarihini kabul etmenin daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, "Keçeci", "Keçeci Hafız", "Keçeci zade Emin Efendi", "Belediye Başkanı Hafız Bey", "Keçeci Hafız Emin Bey", "Hafız Bey", "Keçeci zade" gibi çok çeşitli lakaplarla anılmıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in babası Hancı (veya Pabuççu) Ahmet Ağa, annesi Kamile Hanım'dır. Mustafa⁷ ve Hafız Şükrü Efendi⁸ adlı iki erkek kardeşinin olduğu tespit edilebilmiştir. Ailenin ifadesine göre Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in babası Ahmet Ağa'nın Balıkesir ili Karesi ilçesi Hisariçi Mahallesi sınırları içerisindeki Yaymacılar Caddesi üzerinde Yorgancılar arastasında bir hanı vardır. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir eşrafından Keçeci zadelere

³Karesi Vilayeti Salnamesi 1305, s.47, 57, 59, 62; A. Mutaf, a.g.e, s.169-200.

⁴Karesi İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivi; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

⁵K. Kâni Akpınarlı, "Keçeci Hafız Mehmet Emin", *Kaynak*, Sayı: 36, Üçüncü Yıl, 19 İkincikânun 1936, Balıkesir Halkevi, s.917.

⁶M. Reşit Kıpçak, *50. Yılda Balıkesir*, Balıkesir Ticaret Odası, Balıkesir 1973, (Ankara: Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası), s.11.

⁷Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

⁸Hafız Şükrü (1891-24.06.1954) Efendi Balıkesir'de eğitim görmüş ve yaşamıştır. Hafız Şükrü Efendi'nin eşi Ali Rıza Efendi ile Emine Zekiye Hanım'ın kızları Fatimatüz Zehra Hanım'dır. Çiftin İdris, Cemaliye, Şükrü, Zekiye, Şükran ve Kâmil adlı altı çocuğu olmuştur. İdris, Cemaliye, Şükrü ve Şükran adlı çocukların çocukları yoktur. Zekiye Hanım, ebe olup eşi Ali Rıza Giyik'tir. Zekiye ve Ali Rıza Giyik çiftinin Hülya ve Reha adlı iki çocuğu olmuştur. Hülya Hanım'ın eşi Mehmet Zengintaş olup Alper ve Bilgehan adlı iki çocuğu vardır. Kâmil Keçeci (1930-2018) Bey, marangoz astsubaylığından emekli olup eşi Balıkesir eşrafından Celal zade ailesinden Gülşen Hanım (1938-2017)'dir.1952 yılında evlenen çiftin Şükran ve Gülay adlı iki kızı vardır. Şükran Hanım'ın eşi Nejat İlkaracan olup Pelin adlı bir kızları vardır. Gülay Hanım'ın eşi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet Ali Canyurt olup Cengiz adlı bir oğulları vardır. Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden; Kâmil Asher ile 30.11.2020, 01.12.2020 tarihli görüşmelerden; Hülya Zengintaş ile 30.11.2020 tarihli görüşmeden.

ailesindedir. Aile, köklerinin Balyalı Mustafa Çavuş'a dayandığını ifade etmektedir.⁹ Yaptığımız yerel tarih araştırmalarında ve sözlü tarih çalışmalarında Keçeci zade ailesinin 19. Yüzyıl ve öncesi köklerinde Balya kazası olduğunu; muhtemelen Keçecilik¹⁰ sanatını icra etmek üzere Balıkesir şehir merkezinde sakin olmaya başladıklarını¹¹ ve zamanla da Balya kazası köklerinden tamamen koştuklarını söyleyebiliriz. Ayrıca yaptığımız ancak henüz neticelendiremediğimiz araştırmalarda Keçeci zade ailesinin köklerinde, bir ilim merkezi olarak öne çıkan Kırkağaç kazası ile de bağlantılar olabileceğini düşünmekteyiz.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Eğitimi ve Yaptığı İşler

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ilk olarak mahalle mektebine girmiş ve orada hafızlığa çalışmıştır. Ancak Balıkesir'deki hangi mahalle mektebine gittiği tespit edilememiştir. Aynı zamanda dayısı, Balıkesir bilginlerinden Hafız Ramazan Efendi'den de özel ders almıştır. Henüz çocuk denecek yaşta hafız olmuştur. Ancak 12 yaşında iken babası Ahmet Ağa'nın vefat etmesi ile eğitimini yarıda bırakıp iş hayatına atılmak zorunda kalmıştır.¹² Bu nedenle orta ve yüksek tahsil yapamamıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in ticaret hayatına ilk atılışı 12 yaşlarında iken ve meyve satıcılığı (manav) ile olmuştur. Bu iş ile epey bir meşgul olduktan sonra bir ara baba mesleği ve ilk sanatı olan pabuç işi (ayakkabıcılık) ve ardından babasının da bir zamanlar işlettiği Keten Hanı¹³ Kahvehanesini kiralayıp

⁹İsmail Cemil Öçal, *Soyağacı (Şecere)*, (Yayınevi Yok), Ankara 1997, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden; Kamil Aslıer ile 30.11.2020, 01.12.2020 tarihli görüşmelerden; Hülya Zengintaş ile 30.11.2020 tarihli görüşmeden.

¹⁰Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte keçe “*yapağı veya keçi kılının, dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş; yere serilen halı, kilim vb. yünlü döşemelik; bu kumaştan yapılan*” olarak tanımlanmaktadır. <https://sozluk.gov.tr/> (01.12.2020).

¹¹Osmanlı devleti döneminde Balıkesir dokumacılık ve tabaklık iş kollarında oldukça gelişmiş idi. Dokuma sanayiinde üretilen başlıca ürünlerden biri de keçe idi. A. Mutaş, *a.g.e.*, s.52-53; M. Reşit Kıpçak, *Turistik-Ekonomik Balıkesir*, Acar Matbaası, 1968, s.51. Balıkesir'de 1919 yılı ihracat verilerine göre 75.000 lira değerindeki 580.000 okka (yaklaşık 750 ton) yün ve yapağı ihracatı gerçekleştirilmektedir. 1920'de Balıkesir şehir merkezinde bulunan, çeşitli iş kollarına ait 1009 dükkân içerisinde Keçeci dükkânı 20 adet ile yaklaşık %2'lik bir kısmı oluşturmaktaydı. Ayrıca keçe işinde önemli bir rol oynayan keçi miktarına baktığımızda 1905 yılında Balıkesir kazasından sonra en fazla keçi miktarı Balya kazasında idi. Bakınız Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, *1920'de Balıkesir-Balıkesir Rehberi (1920)*, Balıkesir Valiliği Kültür Yayınları, Alem Basımevi, Balıkesir 1997, s.25-29, 34, 63-65.

¹²K. K. Akpınarlı, *a.g.m.*, s.36, s.917; K. Kâni Akpınarlı, “Keçeci Hafız Mehmet Emin”, *Kaynak*, Sayı: 37, 19 Şubat 1936, Balıkesir Halkevi, s.11.

¹³ Balıkesir'de 1920 yılında *Yapağı Pazarı*'nda 20 yataklı 11 odadan oluşan Keten Hanı bulunmaktadır. Bakınız Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, *a.g.e.*, s.63. Bu hanı Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin babası Ahmet Ağa bir dönem işletmiş, bu nedenle Hancı Ahmet Ağa diye bilinir olmuştur. Bakınız K. K. Akpınarlı, *a.g.m.*, s.36, s.917; K. K. Akpınarlı, *a.g.m.*, s.36, s.11.

kahvecilik yapmıştır. Sonra Balıkesir’de o zamanlar ünlü olan Aşçı Hekim’in yanında çalışmıştır.¹⁴

16 yaşlarında iken Balıkesir’in o zaman en iyi keçeci ustalarından biri olan Keçeci Hacı Ali Usta yanında 2 yıl keçeci çıraklığı yapmış ve “keçeci” lakabı verilmiştir. Daha sonra keçeci çıraklığını bırakmış ve o zaman Balıkesir’in meşhur olan abası ile meşgul olmak üzere abacılara yumak atmak için müracaat etmiştir. Balıkesir’in bütün abacılarına yumak yapmak taahhüdünü üzerine alarak işe başlamıştır. Bu çalışma ve didinmelerden sonra biraz para toplayan Keçeci, Abacı Hacı İsmail Usta ile ortak olarak yün ve yumak ticaretine başlar. Yün almak için İstanbul’a gider, ancak satın aldığı yünler Abacı Hacı İsmail Usta’nın işine yaramadığı için Keçeci’nin elinde kalır ve bu yünleri evinde depolar. Daha sonra evinde depo ettiği yünleri değerlendirmeye karar verir ve elindeki bu yünleri işletmek için Madan Salih Ağa’ya ait olan yana iki dükkânı kiralar. Bu dükkanlarda, kendi nezareti altında olarak, kalfa ve çıraklara çeşitli keçeler imal ettirir. Manyas *Koşu Panayırı*¹⁵,’nda emtiasını değerli fiyata satarak gerek Abacı Hacı İsmail Usta’ya ve gerekse diğer yerlere olan borçlarını tamamen öder. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey geriye kalan miktar ile o zamanlarda değerli kabul edilen 10 altınlık bir kır at ile 15 altın kadar sermaye edinerek piyasaya çıkar.¹⁶

Madan Salih Ağa, Keçeci’nin zeki, işten anlayan ve girişimci bir genç olduğunu görerek, ortak zahire işi yapmayı teklif eder. Ortaklıkta sermaye Madan Salih Ağa’dan, çalışma ise Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’den olacaktır. Böylece o hem kendi sanatı olan Keçeciliğe devam etmiş hem de Madan Salih Ağa ile zahire işi yapmıştır. Zahire işi yapan 2 kişilik bu küçük şirket, az zaman sonra yün ve yapağı toplamaya da başlamıştır. O zaman Beyköy¹⁷,’de bulunan Şark Halı Kumpanyası¹⁸

¹⁴K. K. Akpınarlı, a.g.m., 36, s.917; K. K. Akpınarlı, a.g.m., 37, s.11.

¹⁵ Manyas Koşu Panayırı 22 Mayıs günü başlayan ve 4 gün devam eden tarihsel panayırlardan biridir. Bu panayıra Balıkesir, Bandırma, Biga, Bursa, Erdek, Gönen, İzmir, Karacabey, Mustafakemalpaşa ve Soma’dan pek çok tüccar ve esnaf katılmaktaydı. Bakınız Nursal Kumaş, “II. Abdülhamid Döneminde Bursa’da Sosyal Hayat (1876-1909)”, Doktora Tezi, Bursa 2011, s.65; Nesimi Yazıcı, “Karesi Gazetesinde Gönen”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S 33-34, Mayıs-Kasım 2004, ss.131-165, s. 159; Uğur Durmaz, “Güney Marmara Panayırları”, Doktora Tezi, Ankara 2016, s.45, 49.

¹⁶K. K. Akpınarlı, a.g.m., 36, s.917; K. K. Akpınarlı, a.g.m., 37, s.11.

¹⁷ Susurluk ilçesinin bir mahallesi.

¹⁸Şark Halı Kumpanyası, Batı Anadolu’daki halıcılığı tekellerine alan 6 İngiliz tüccar tarafından, Osmanlı Devleti topraklarında özellikle Anadolu’da yüksek kalite pamuk ve yün imal edildiği için yerli üretimin ve Türk halılarının Avrupa’da rağbet görmesiyle 1891’de İzmir merkezli kurulan Doğu Halı İmalatçıları Şirketi (The Oriental Carpet Manufactures Ltd.) olup halı ipliklerinin eğrilmesi ve ihraç edilmesi, yün ipliği üretimi ve boyanmasına yönelik fabrikaları bulunuyordu. Zamanla Osmanlı ülkesinde halı dokutup ihraç eden tek şirket haline geldi. 1908’de İzmir’deki Levantenlere ait halı üretim şirketleri ve diğer yabancı şirketler birleşerek Şark Halı Üretim Şirketi adıyla bir şirket kurulmuş ve Anadolu’da dokuma imalatında ve ticaretinde en büyük şirket olmuştur. Bakınız Hasan Taner Kerimoğlu, “İzmir’de Ticari

Fabrika Direktörlüğü, yün ve yapağı almak için bir görevlisini Balıkesir'e gönderir. Yün ve yapağı memurunun Balıkesir'e geldiğini işiten Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey elindeki stok mallarını bu kişiye satar. Bu görevli satın aldığı yün ve yapağı tutarını daha sonra göndereceğini söylediği halde göndermeyince Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, hemen kır atına binerek fabrikaya gidip direktör ile görüşür. Şirket Direktörü Demircili Hüseyin Efendi¹⁹, fevkalade zeki ve yetenekli bir genç olarak gördüğü Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'e Balıkesir ve çevresi yün ve yapağı mubayaa memurluğunu teklif eder. O da bu teklifi kabul eder. 20 yaşında olan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir ve çevresi yün ve yapağı mubayaa²⁰ memurudur.²¹

Artık The Oriental Carpet Manufactures Ltd. adlı şirkete Balıkesir ve çevresinden alınacak bütün mallar, Balıkesir'de Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey tarafından gözden geçirilmektedir. O yeni görevinde gerçekten de az zamanda çok büyük başarılar göstermiştir. The Oriental Carpet Manufactures Ltd. adlı şirket tarafından takdir edilmiş ve kendisine büyük miktarda kredi açılmıştır. O yün ve yapağı acenteliğinden 2 yıl gibi kısa süre içinde oldukça zengin olmuştur. Daima ileriye gören Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, The Oriental Carpet Manufactures Ltd. adlı şirket tarafından kendisine açılan geniş kredi sayesinde memleketin birinci derece tüccarları arasında girmiştir. O mubayaa memurluğuna 5-6 yıl kadar devam etmiştir.²²

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in servetindeki artış, Birinci Dünya Savaşı başlangıcına değin aralıksız olarak sürmüştür. Serveti mühim bir yekûn tutan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Birinci Dünya Savaşı yıllarında bir yandan külliyyetli afyon mubayaası, öte yandan da The Oriental Carpet Manufactures Ltd. bünyesinde İngiltere'ye yün ihracatı ile meşgul olmuştur. Ancak savaş dolayısıyla fiyatların düşmesinden dolayı çok zarara uğramış ve bunun neticesi olarak kısmî felç geçirmiştir.²³

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir sevdalısı olarak elde ettiği kazanç ile yaşadığı şehre yatırım yapmıştır. Ortaklarıyla birlikte 1326 (1910) yılında bir

İşletmeler", İzmir Ansiklopedisi, Tarih Cildi, 2013, s.121; Deniz Akpınar ve Nurettin Birol, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Sivas Vilâyetinde Dokuma Sektörü ve Gelişimi", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.16, S.2, 2015, s.221.

¹⁹Manisa'nın Demirci ilçesinden olup, Balıkesir'de bulunan Kadı zade Hafız Hüseyin Hocaefendi'dir.

²⁰Mubayaa memuru; bir kurum veya kuruluşun ihtiyaçlarını satın almakla görevli memur. [https://www.hukukmedeniyeti.org/mubayaa-memuru/hedir/\(22.12.2020\);](https://www.hukukmedeniyeti.org/mubayaa-memuru/hedir/(22.12.2020);) <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8428.pdf> (22.12.2020).

²¹ K. K. Akpınarlı, a.g.m., 36, s.917; K. K. Akpınarlı, a.g.m., 37, s.11.

²² K. K. Akpınarlı, a.g.m., 36, s.917; K. K. Akpınarlı, a.g.m., 37, s.11.

²³ K. K. Akpınarlı, a.g.m., 36, s.917; K. K. Akpınarlı, a.g.m., 37, s.11.

fabrika kurmuştur. Bu fabrika, Balıkesir şehrinde *Taş Pazar Hamamı* semtinde 1920’de odunla çalışan, iki taşlı, 24 saatte 5 ton un üreten ve bir de motoru olan²⁴, daha sonra ise modernleştirilerek petrol ile çalışan, 45 beygir gücünde, 24 saatte 6 ton un ve 5,5 ton pamuk üreten bir işletmedir. Ancak fabrika 1926 yılında kullanılamaz durumdadır.²⁵ Osmanlı Devleti zamanında Balıkesir’de, Balıkesir Sancak Beyi İne Bey tarafından yaptırılan ve vakfedilen *Taşpazar / Taşpazarı Hamamı* adlı bir hamam bulunmaktaydı. Bu hamam 1925 yılında Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in mağazası²⁶ olduğuna göre fabrika faaliyetine 1925 yılından önce son vermiş olmalıdır. Günümüzde Balıkesir ili Karesi ilçesinde Karesi Mahallesi sınırları içerisinde Taş Pazarı adlı bir sokak mevcuttur. Ailesinden bilgi edinemediğimiz, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in fabrikasının ve daha sonra mağazasının, bu sokak üzerinde ya da (Emin Ağa Camii) yakınında bulunduğunu tahmin etmekteyiz. Son olarak Keçecilik sanatı ile hamamlar arasında bir ilişki olduğu bilimsel tespiti²⁷nden yola çıkıldığında Balıkesir’deki *Taşpazar / Taşpazarı Hamamı* adlı semtin Keçeci esnafının kümelenildiği bir yer olabileceği akla gelmektedir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir’in önde gelen ihracatçılarından. 1926 yılı Balıkesir kazasındaki ithalat ve ihracat tacirleri verilerine göre Balıkesir’deki 15 ihracat tacirinden biri de odur. O, Balıkesir Ticaret Odası kayıtlarına adres olarak Balıkesir’de İstasyon Caddesi (Günümüzde Milli Kuvvetler Caddesi) üzerindeki işyerini göstermiştir.²⁸

²⁴ Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, *1920’de Balıkesir-Balıkesir Rehberi (1920)*, Balıkesir Valiliği Kültür Yayınları, Alem Basımevi, Balıkesir 1997, s.32.

²⁵ *Balıkesir Ticaret ve Sanayi Odası Salnamesi 1926*, Hüsn-i Tabiat Matbaası, İstanbul 1926, s.11.

²⁶ İsmail Hakkı (Uzunçarşılı), “Karesi Vilâyeti Tarihçesi”, Yayına Hazırlayan Abdülmecit Mutfak, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı, Petek Ofset, Balıkesir 2000, s.122-124; Ekrem Çavuldur, “Balıkesir Tarihçesine İlgili Eski Bir Vesika”, *Kaynak*, Sayı 60, Balıkesir 1937, s.317-318; Kamil Su, *XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Balıkesir Şehir Hayatı*, İstanbul 1937, s.19; Muammer İçpınaroğlu (Eczacı), *Balıkesir’imizden Tarih ve Hatıralar*, 1989, s.7 (Basılmamış Anılar ve Düşünceler); Aynur Ünlüyol, “Şeriyeye Sicillerine Göre XVIII. Asrın İlk Yarısında Balıkesir (1700-1730)”, Doktora Tezi, Bursa 1995, s.202-203; Mustafa Murat Öntüğü, “XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Balıkesir Şehrinin Fiziki, Demografik ve Sosyo-ekonomik Yapısı”, Doktora Tezi, Konya 2003, s.140-141; Sevgi Aygün, “692 No’lu Balıkesir Şer’iye Sicil Defteri (Transkripsiyon ve Değerlendirme)”, Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2005, s.100; Hakan Vardi, “Osmanlı Dönemi Balıkesir Hamamları”, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010, s.62.

²⁷ “Keçelik: Keçecilik, Türklerde oldukça eski ve yaygın bir el sanatıdır. Keçenin yapımı sırasında sıcak su ile pişirilerek dövülmesi işlemi için bazı hamamlarda keçelik adı verilen özel bir mekân bulunmaktadır. Keçelikler enine dikdörtgen planlı ve genellikle tonoz örtülüdür. Keçe dövme işleminden sonra keçecilerin sıcaklığa geçerek yıkanmalarını sağlamak üzere, keçeliklerin ılık mekânı ile bir ilişkisi bulunmaktadır. Konya Sahip Ata Hamamı (XIII. yy), Konya Türbe Hamamı kadınlar kısmı (XVI. yy. da çift hamam haline dönüştürülmüştür.), Bursa Davut Paşa Hamamı (XV. yy sonu) ve Edirne Mihalgazi Hamamı (XV. yy ilkyarısı) keçeliği bulunan hamamlardan bazılarıdır.” Bakınız Hakan Vardi, “Osmanlı Dönemi Balıkesir Hamamları”, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010, s.19.

²⁸ *Balıkesir Ticaret ve Sanayi Odası Salnamesi 1926*, s.14.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir'in hayır eserleri de yapan eşrafından idi. Hayır eserlerinin en önemlilerinden biri kuşkusuz su kullanımı, dağıtımı ve tüketimi ile ilgili olandır. Balıkesir şehrinin hayırseverleri de tarihsel olarak su ile ilgili birçok hizmetler yapmışlardır. O da sahibi olduğu, Balıkesir şehrindeki İstasyon caddesi (Günümüzde Milli Kuvvetler Caddesi) yakınında bulunan Nezafet Hamamı²⁹'nı, halkın hizmetine sunmuştur. Ancak bu hamam günümüzde mevcut değildir. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Balıkesir Ticaret Odası'na adres olarak belirttiği işyeri de Nezafet Hamamı yakınında idi.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Eş ve Çocukları

Aile nüfus bilgilerine göre, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Halil Efendi ile Emine Hanım'ın kızları olan Fatma Hanım ile evlenmiştir. Fatma Hanım Balıkesirli olup 1880 yılında dünyaya gelmiştir. Fatma Hanım eşinden kısa bir süre sonra 06.10.1937 tarihinde vefat etmiştir.³⁰ Fatma Hanım'ın aile kökenleri, çocukluk ve gençlik yılları, eğitim durumu, yaptığı işler ve vefat nedeni gibi bilgilere ulaşamamıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ile Fatma Hanım'ın nerede ve ne zaman evlendiklerini bilemiyoruz. Ancak Balıkesir'de evlenmiş olabileceklerini tahmin edebiliriz.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve Fatma Hanım çiftinin Kadriye, Ahmet Nazmi, Mehmet, Hilmi ve Bedriye olmak üzere beş çocukları dünyaya gelmiştir. Kadriye 1900, Ahmet Nazmi 1903, Mehmet 1905, Hilmi 1911 ve Bedriye 1914 yılında dünyaya gelmişlerdir. İlk çocukları olan Kadriye Hanım 1900 doğumlu olduğuna³¹ göre çiftin 1900 yılından önce ve 1890 yılından sonraki dönemde yani 1890-1899 yılları arasında evlenmiş olabilecekleri tahmin edilebilir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in büyük kızı Kadriye Hanım (1900-1978)'dir. Kadriye Hanım iki kez evlenmiştir. İlk eşi Arnavut Hacı İslam Ağa zade

²⁹ M. R. Kıpçak, *a.g.e.*, s.155; Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, *a.g.e.*, s.65; Aile fertleri *Nezafet Hamamı*'nın Milli Kuvvetler Caddesi üzerinde bulunan Hotel Bengi'nin arkasında, Balıkesir ili Karesi ilçesi Eski Kuyumcular Mahallesi sınırları içerisindeki Hisler Bulvarı Sokağı ile yine Balıkesir ili Karesi ilçesi Eski Kuyumcular Mahallesi sınırları içerisindeki Yeşilli Caddesi'nin kesiştiği (günümüzde dört yol ağzı olan) noktada bulunduğunu ve sahibinin de Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey olduğunu ifade etmektedirler. Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

³⁰ İ. C. Öçal, *a.g.e.*, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden. Fatma Hanım'ın Balıkesir Başçeşme Mezarlığındaki mezar taşında vefat tarihi 15.04.1938 olarak yazılıdır.

³¹ İ. C. Öçal, *a.g.e.*, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

Rasim Efendi'dir. İkinci eşi ise Kayyum zade İbrahim Sami Kayyum (1891-1944) Efendi'dir. Kadriye Hanım'ın Şükran, Sabahat ve Sungur adlı çocukları olmuştur.³²

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in en büyük oğlu Ahmet Nazmi Keçeci (1903-1940)'dir. Ahmet Nazmi Bey'in eşi Kâmile Hanım'dır. Çiftin Nezahat ve Melahat adlı iki kız çocuğu olmuştur.³³

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in ortanca oğlu Mehmet Keçeci (1905-1957?)'dir. Mehmet Bey tüccar olup, İstanbul'da zeytinyağı ticareti ile meşgul olmuştur. Mehmet Bey'in eşi Balıkesir eşrafından Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey ile Kadriye Hanım'ın kızları Hacı E. Mediha (1909-?) Hanım olup çiftin Leman ve Erden adlı iki kız çocuğu olmuştur.³⁴

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in en küçük oğlu Hilmi Keçeci (1911-1979)'dir. Hilmi Bey idareci olup, tespit edebildiğimiz kadarıyla Gölcük Kaymakamlığı (27.02-31.12.1943), İzmir ili Tire Kaymakamlığı (29.05.1951-06.11.1953), İstanbul ili Bakırköy Kaymakamlığı (29.11.1955-16.08.1958), İstanbul ili Eyüpsultan Kaymakamlığı (16.08.1958-04.05.1959), İstanbul ili Adalar Kaymakamlığı (1959-1960), İstanbul Fatih Kaymakamlığı (1960-1962), Karamürsel Kaymakamlığı (1962-1965), Manisa ili Salihli Kaymakamlığı (04.08.1965-04.07.1968) gibi görevlerde bulunmuştur. Hilmi Bey iki kez evlenmiştir. İlk eşi Balıkesir eşrafından Alaybeyi Rıza Bey kızı Zekiye Hanım'dır. Hilmi Bey çocuksuz olarak vefat etmiştir.³⁵

³²Şükran (1925-12.06.2019) Hanım'ın eşi Ömer Lütfi Zarplı (1912-1978) olup çiftin Hulusi, İbrahim ve Gülperi adlı çocukları vardır. Hulusi (1941-Ö.1978) Bey çocuksuz olarak vefat etmiştir. İbrahim (1944-1993) Bey, Gülten Hanım ile evli olup çiftin Hulusi (1981) ve Ömer (1988) adlı iki çocuğu olmuştur. Ekonomist ve akademisyen olan Gülperi (1949) Hanım'ın eşi Prof. Dr. Yaşar A. Özcan Bey olup Güneş (1977) ve Nilüfer (1982) adlı iki çocuğu vardır. Sabahat (1928-1984) Hanım'ın eşi Doktor Hikmet Özkardeşler olup çiftin Kazım (1947), Gülseren (1949) ve Emre (1960) adlı çocukları olmuştur. Sungur (1932-1964) Kayyum Bey, Millet Partisi Balıkesir şubesi kurucularındandır. A. Aydın Bolak ile teşkilat için köy köy dolaşmışlardır. Çocuksuz olarak vefat etmiştir. Bakınız İ- C. Öçal, *a.ge.*, s.423-424; İbrahim Sami Kayyum, *Vatan İşlerinde Cür'etkâlıklarım Hacı Kayyumoğlu İbrahim Sami*, Yayına Hazırlayan: Kahraman Bostancı, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Balıkesir (Irmak Baskı Tesisleri, Bursa) 2006, s.VI; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

³³Melahat Hanım, Balıkesir eşrafından Keşkek zadelerden Ahmet Keşkek ile evli olup çiftin Esmâ (1951) ve Esra (1960) adlı iki kızı olmuştur. Bakınız İ. C. Öçal, *a.ge.*, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

³⁴Leman (1930) Hanım'ın eşi Kemal Özak olup çiftin Neslihan, Mehmet ve Gülden adlı üç çocuğu olmuştur. Neslihan (1951) Hanım, Rasim Cansever ile evli olup çiftin Necip (1974) ve Esra (1981) adlı iki çocuğu vardır. Mehmet Özak Bey, Gül Hanım ile evli olup çiftin Kemal (1980) ve Kaan (1984) adlı iki çocuğu vardır. Gülden (1960) Hanım, Naci Sarıbaş ile evli olup çiftin Ali Kerim (1983) adlı bir çocuğu vardır. Erden (1936) Hanım'ın eşi Adnan Sönmez olup çiftin Emin (1958), Tahsin (1959), Engin (1962) ve Tolga (1974) adlı üç çocuğu vardır. Emin Sönmez Bey, Vedia Koşver Hanım ile evlidir. Tahsin Sönmez Bey, Hülya Hanım ile evli olup çiftin Ali Can (1990) adlı bir çocuğu vardır. Engin Sönmez Bey, Marietta Hanım ile evli olup çiftin Deniz (1984) adlı bir çocuğu vardır. Bakınız İ. C. Öçal, *a.ge.*, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

³⁵İ. C. Öçal, *a.ge.*, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018 ve 26.07.2018 tarihli görüşmeden.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in küçük kızı Bedriye Hanım (1914-1999)'dır. Bedriye Hanım'ın eşi subay Ali Baykal olup çiftin Türkan, Ümran ve Nuran adlı üç kız çocuğu olmuştur.³⁶

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Görevleri

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in tespit edebildiğimiz görevlerinden biri Balıkesir Belediye Başkanlığıdır. Ancak onun hangi tarihlerde Balıkesir Belediye Başkanlığı yaptığı konusunda tam bir bilgi karmaşası söz konusudur.

Balıkesir Belediyesine ait evrakları gördüğünü ve o evraklardan yararlandığını belirten yerel araştırmacı-yazar Kerim Kâni Akpınarlı "*Balıkesir Şehir ve Belediye Tarihi*" adlı eserinde Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Balıkesir Belediye Başkanlığı hakkında şu ifadeler yer almaktadır:³⁷

"Hafız Mehmed Emin Efendi (Keçeci) (1.11.1334-31.6.1336): Bir yıl Belediye reisliği yapmış, Balıkesir'in mütevazi bir ailesine mensuptur. Keçecilikle uğraşan bir tüccar olarak tanınmıştır. Halkın menfaat ve iyiliği için her şeyde önderlik etmiş, şehre maddî-manevî alanda pek çok hizmetler etmeye çalışmıştır. Bilhassa bugün lezzetle ve iştiha ile içmekte olduğumuz Yeni Su (Keçeci suyu), bunun yardım ve gayreti ile getirilmiştir."

Kerim Kâni Akpınarlı eserinde, "1.11.1334 ve 31.6.1336" olarak verdiği tarihlerin Rumi veya Hicri oldukları konusunda bir açıklama yapmamıştır. Bu tarihleri eserlerinde kullanan başka yerel yazarlar da tarihleri aynen tekrarlamışlardır.³⁸

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin verilerine göre Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, "21. Şehremini Hafız Mehmed Emin Efendi (Keçeci) 30.08.1916-11.04.1918" tarihleri arasında Balıkesir Belediye Başkanlığı yapmıştır.³⁹ Bu bilgidен hareketle Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey 30.08.1916-11.04.1918 tarihleri arasında Balıkesir Belediye Başkanlığı görevini yapmıştır. Yine Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin aynı verilerine göre "27.Şehremini Hakkı Efendi (Hattatoğlu) 15.03.1919-30.09.1922", Milli Mücadelenin başlangıcından Balıkesir'in Yunan işgaline

³⁶ Türkan Hanım Edip Bey ile evli olup çiftin iki kız çocukları olmuştur. Ümran Hanım'ın eşi Afyon eşrafından Fakih zadelere İrfan Öztürker Bey olup çiftin Muhterem (1953), Ali (1955) ve Coşkun (1964) adlı üç çocukları olmuştur. Nuran Hanım'ın eşi Balya ilçesinin Kırmızılar köyü eşrafından Mehmet Erkan Bey olup çiftin Gül (1963) ve Oğuz (1966) adlı iki çocukları olmuştur. Bakınız İ. C. Oçal, *a.ge.*, s.423-424; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

³⁷ Kerim Kâni Akpınarlı, *Balıkesir Şehir ve Belediye Tarihi*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Dileksan Kağıtçılık Sanayi Tic. Ltd. Şti., Balıkesir 2009, s.121-122.

³⁸ M. R. Kıpçak, *a.ge.*, 1968, s.308.

³⁹ https://www.balikesir.bel.tr/documents/file/bb_StrategicPlanFiles/BBB_Stratejik_Plan_2020-2024.pdf (12.12.2020). (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, *Stratejik Plan 2020-2024*, 2019, s.101-102).

uğradığı 30 Haziran 1920 tarihleri arasında Balıkesir Belediye Başkanı olarak Hattatoğlu Hakkı Efendi'dir.⁴⁰ Ancak bu bilgi tarihsel olay ve olgulara bakıldığında düzeltilmeye muhtaçtır. Çünkü Milli Mücadele döneminde Balıkesir'in Yunan işgaline uğramasına kadar olan süreçte de Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'dir. Örneğin 17-19 Mart 1919 tarihlerinde İzmir'de düzenlenen Büyük Kongre'ye davetli olarak katılan Balıkesir Belediye Başkanı, Hattatoğlu Hakkı Efendi olmayıp Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'dir.⁴¹ Bu durumda “27.Şehremini Hafız Mehmed Emin Efendi (Keçeci) 15.03.1919-30.06.1920”, “28.Şehremini Hakkı Efendi (Hattatoğlu) 30.06.1920-30.09.1922” olmalıdır.

Bir başka kaynakta ise “Hafız Mehmed Emin Efendi (Keçeci): 1916-1918 (r.1.11.1334–31.6.1336)” denilmek suretiyle miladi tarihler doğru verilmiştir. Ancak muhtemelen sehven 1.11.1334 ve 31.6.1336 tarihleri Rumi kabul edilmiştir. Çünkü Rumi 1334 yılı miladi 1918, Rumi 1336 yılı 1920 yılına karşılık gelmektedir.⁴²

Söz konusu tarihleri hem Rumi hem de Hicri olarak kabul edip miladi karşılıklarını bulduğumuzda⁴³ şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır:

Verilen Tarih	Miladi Karşılığı
Göreve Başlama için 1.11.1334	01.11.1334 Rumi 1 Ocak 1918
	01.11.1334 Hicri 30 Ağustos 1916
Görevden Ayrılma için 31.6.1336	31.06.1336 Rumi Yoktur. Çünkü Rumi takvimde 6.ay olan haziran ayı 30 gün sürmektedir.
	31.06.1336 Hicri Yoktur. Çünkü Hicri takvimde hiçbir ay 31 gün sürmemektedir.

Kerim Kâni Akpınarlı'nın eserinde, “1.11.1334 ve 31.6.1336” olarak verdiği tarihlerin Rumi olduğu, 30.6.1336 tarihinin de “31.6.1336” olarak sehven yazıldığı anlaşılmaktadır. Rumi 30.6.1336 tarihinin Miladi karşılığı 30 Haziran 1920'dir.30 Haziran 1920 Balıkesir'in Yunan işgal kuvvetlerince işgal edildiği gündür. Keçeci zade

⁴⁰https://www.balikesir.bel.tr/documents/file/bb_StrategicPlanFiles/BBB_Stratejik_Plan_2020-2024.pdf (12.12.2020) (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, *Stratejik Plan 2020-2024*, 2019, s.101-102).

⁴¹Murat Ali Doğan, “*Milli Mücadele'de Balıkesir*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987, s.4-5; Hasan Basri Çantay, *Kara Günler ve İbret Levhaları*, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1964, s.7-8; Mücteba İlgürel, *Milli Mücadele'de Balıkesir Kongreleri*, AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, İstanbul 1999, s.26, 60.

⁴² Betül İskender, “*Mahalli İdarelerin Kuruluş Sürecinde Balıkesir Belediyesi (1864-1922)*”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2009, s.89.

⁴³<https://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/> (12.12.2020).

Hafız Mehmet Emin Bey, Yunan işgali tehlikesi üzerine Balıkesir'den ayrılmış ve 30 Haziran 1920 tarihinden kurtuluşa değin Balıkesir'de bulunamamıştır.⁴⁴

Sonuç olarak Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, “30.08.1916-11.04.1918” tarihleri arasında yaklaşık 18 ay ve “15.03.1919-30.06.1920” tarihleri arasında yaklaşık 15 ay olmak üzere iki kez ve toplam üç yıla yakın belediye başkanlığı yapmıştır.

Bu tarih karmaşasının nedenlerinden biri de hiç kuşkusuz dönemin içinde bulunduğu siyasi ve sosyal ortamdır. 1919 yılında Balıkesir Belediye seçimlerinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak daha sonra Hürriyet ve İtilaf Fırkası Edremit Şubesi, ikinci başkanı seçimlerin usulüne aykırı yapıldığını belirterek tekrarını istemiştir.⁴⁵

Milli Mücadele döneminde Balıkesir Belediyesine bağlı olarak çalışan bir Sular İdaresi kurulmuştur. Bu idare 1919 yılında göreve başlamıştır. Milli Mücadele yıllarında Sular İdaresine bir bina yapımına başlanmıştır. Fakat savaş nedeniyle bu yapım tamamlanamamıştır.⁴⁶

Balıkesir Ticaret Odası Başkanlığı

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, ticari hayatta kısa sürede üstün başarılar göstermiş ve bu tecrübeleri sayesinde Balıkesir Ticaret Odası Başkanı seçilmiştir. Balıkesir Ticaret Odası kayıtlarına göre, 1335 tarihinde Ticaret Odası başkanıdır.⁴⁷ 1335 yılının Rumi ya da Hicri olduğu belirtilmediği için söz konusu tarihi hem Rumi hem de Hicri olarak kabul edip miladi karşılıklarını bulduğumuzda⁴⁸ şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır:

Verilen Tarih	Miladi Karşılığı
1335 Rumi	1 Mart-28 Şubat 1919
1335 Hicri	28 Ekim 1916-16 Ekim 1917
Verilen Tarih	Miladi Karşılığı
1335 Rumi	1 Mart-28 Şubat 1919
1335 Hicri	28 Ekim 1916-16 Ekim 1917

20.yüzyılın başında Balıkesir'in kazalarından olan Balya'nın, önce maden işletilen Mancınık köyünde, ardından da yine maden işletilen Balya kaza merkezinde elektrik kullanılmıştır. Maden faaliyeti dışında, aydınlatmada elektrik kullanımını

⁴⁴ K. K. Akpınarlı, *a.g.e.*, s.121-122; M. R. Kıpçak, *a.g.e.*, 1968, s.308.

⁴⁵ B. İskender, *a.g.t.*, s.93-94.

⁴⁶ B. İskender, *a.g.t.*, s.106; İ. S. Kayyum, *a.g.e.*, s. 12-14, 45, 51.

⁴⁷ <http://bato.org.tr/eski-baskanlar/?lang=tr> (07.12.2020).

⁴⁸ <https://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/> (12.12.2020).

yerinde gören sabık Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir’inde elektrik ile aydınlatılması için girişimde bulunmuştur. O, Balya’da oturan Karakaş Sava Efendi ile 1919 yılında, Balıkesir kasabasının elektrik ile aydınlatılması işi için ruhsat başvurusunda bulunmuştur. Ancak önce mevcut siyasal ortam nedeniyle iş ve işlemlerin uzaması, ardından da Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey Yunan işgali üzerine Balıkesir’i terk etmek zorunda kalması nedeniyle bu başvuru Yunan İşgal Kumandanlığı tarafından iptal edilmiştir.⁴⁹

Milli Mücadele Döneminde Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey

Mondros Mütarekesi’nin imzalanmasından itibaren Balıkesir’de teşekkül etmeye başlayan millî teşkilât, Batı Anadolu’daki Yunan işgaliyle birlikte Ayvalık’tan, Soma, Akhisar, Salihli, Alaşehir’e kadar uzanan cephe kesimlerindeki milli kuvvetlerimizin faaliyetlerini de organize etmiştir. Bölgede Albay Kâzım (Özalp), Yarbay Ali (Çetinkaya), Hacim Muhittin (Çarıklı), Yüzbaşı Kemâl (Balıkesir), Köprülülü Hamdi Bey, Hüseyin Vâsif (Çınar) Bey, Mehmet Vehbi (Bolak), Keçeci Hafız Mehmet Emin (Keçeci) Bey, Hoca Abdülgafur (İştın) Efendi, Hasan Basri (Çantay) Bey, Mehmet Sabri (Sözen) Bey, Abdullah Hulusi (Zarplı) Bey gibi pek çok vatansever, Yunan istilasına karşı vatanlarını korumak için faaliyete geçmiş gerek siyasi gerek askeri sahada büyük işler başarmışlardır.⁵⁰

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey milli mücadele döneminde oldukça aktif bir hayat geçirmiştir. İzmir’in işgali sonrasında düzenlenen toplantılarda yer almıştır. O, milli mücadele uğruna servetini harcamıştır. Bilge bir lider olarak asker kaydına girişmiş, tek tek süvari toplamıştır. Bu dönemde gerçekleşen her olay ve olgunun içerisinde milli egemenlikten, bağımsızlıktan, düzen ve asayişten, hukukun üstünlüğünden yana olmak suretiyle yer almıştır. Aşağıdaki başlıklar içerisinde bu olay ve oldular ayrıntılarıyla ele alınmaya çalışılacaktır.

İzmir Büyük Kongresi ve Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey

İzmir Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti’nin düzenlediği, 17-19 Mart 1919 tarihlerinde toplanan, 37 müftü ve 37 belediye başkanının katılımıyla açılan “*Büyük Kongre*”ye toplam 165 delege katılmıştır. Kongreye davet edilen diğer sancaklarda olduğu gibi Karesi Sancağında da her kaza ve sancağın belediye başkanları ve müftüleri ile her kazadan dört, sancaklardan iki delegenin İzmir’de toplanacak

⁴⁹BOA.DH.UMVM.74-28.

⁵⁰M. A. Doğan, a.g.t., s.11.

kongreye gelmeleri istenmiştir.⁵¹ Buna göre Balıkesir mutasarrıflığının görevlendirmesi ile Balıkesir merkezden Müftü Kodanaz zade Hacı Ahmet Efendi, Belediye ve Ticaret Odası Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin (Keçeci) Bey, Maarif Müdürü Sabri (Sözen) Bey, Emekli Miralay (Albay) Rıza Bey, Zarbali zade Abdullah Hulusi (Zarpli) Bey ve Çantay zade Hasan Basri (Çantay) Bey ve diğer kazaların temsilcileri⁵² kongreye katılmıştır. Kongrede Wilson Prensipleri açıklanarak, bu prensiplere göre İzmir'in işgal edilemeyeceği savunulmuş, buna rağmen bir işgal halinde Türk Milleti'nin bunu kabul etmemek için her çareye başvuracağı belirtilmiştir. Kongrenin Başkan Vekillerine, davet edilen Balıkesir, Manisa, Aydın, Denizli ve Muğla belediye başkanları seçilmiştir. Böylece Kongrenin Başkan vekillerinden biri de Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey olmuştur. Kongrede ayrıca işgal ihtimalinin İtilaf Devletleri katında hemen protesto edilmesi ve bir Redd-i İlhak Cemiyeti'nin kurulması kabul edilmiştir. Son olarak büyük devletlere gönderilmek üzere bir heyetin hazırlanması da kararlaştırılmıştır.⁵³ Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, İzmir Büyük Kongresi'nde önemli bir görev olan başkan vekilliği görevi ile Batı Anadolu bölgesindeki Müdafaa-i Hukuk örgütlenmelerini ve önderlerini, Kuva-yı Milliye ruhunu yakından tanıma imkânı bulmuştur. Kongreye katılan delegeler, İzmir'den Balıkesir'e döndüklerinde kongrede alınan kararlar doğrultusunda faaliyete başlamıştır.⁵⁴

Balıkesir'e Gelen Nasihat Heyeti ve Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey

⁵¹ Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü I (Açıklamalı Kronoloji) Mondros'tan Erzurum Kongresi'ne (30 Ekim1918-22 Temmuz 1919)*, AKDTYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1993, s.174, 176, 178; Celal Bayar, *Ben de Yazdım*, C.5, Baha Matbaası, İstanbul 1967, s.1630.

⁵²Balıkesir mutasarrıflığından kongreye katılmak üzere Edremit'ten: Müftü Hafız Cemâl Efendi, Muammer Bey, Havranlı Ormancıoğlu Hasan Kamil Bey, Eczacı İsmail Avni Bey, Burhaniye'den: Müftü Mehmet Hoca, Hacı Ali Bey, Mehmet Cavit Bey, Balya'dan: Müftü Hüseyin Efendi, Ulemeden Ahmet Efendi, Belediye Reisi Hâfız İsmail Bey, Hasan Bey, Bandırma'dan: Müftü Abdurrahim Hoca, Belediye Reisi Asaf Bey, Gönen'den: Müftü Şevket Efendi, Belediye Reisi Halil Bey, Hüseyin Hilmi Bey, Hakkı Bey, Sındırgı'dan: Müftü Sadık Efendi, Belediye Reisi Mustafa Bey, İsmail Bey, Erdek'ten: Müftü Hoca, Belediye Reisi Nuri Bey, Ruus zâde Hüseyin Bey, Nazım Bey, Ayvalık'tan Müftüoğlu Vahid Bey, Emekli Komiser Nuri Bey vazifelendirildiler. Bakınız M. A. Doğan, a.g.t., s.11; H. B. Çantay, a.g.e., s.7-8; M. İlgürel, a.g.e., s.26, 60.

⁵³ İlhan Tekeli-Selim İlkin, *Ege'deki Sivil Direnişten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, AKDTYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989, s.65; C. Bayar, a.g.e., s.1630-1634; Bülent Tanör, *Türkiye'de Kongre İktidarları (1918-1920)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009, s.125; Selahattin Tansel, *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, C.I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991, s.171; Gotthard Jaeschke, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk AKDTYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1970, s.66; Nurdoğan Taçalan, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Hür Yayınları, İstanbul 1981, s.199-200; M. İlgürel, a.g.e., s.26; Zeki Çevik, "Batı Anadolu'da Kuva-yı Milliyeci Bir Aydın: Hasan Basra (Çantay) Bey", *Kuva-yı Milliye'nin 90. Yılında İzmir ve Batı Anadolu Uluslararası Sempozyum Bildirileri 6-8 Eylül 2009 II. Kitap*, Yayına Hazırlayan: Oktay Gökdemir, İzmir Büyükşehir Belediyesi, BMS Matbaacılık, Ankara 2010, s.112.

⁵⁴Adnan Sofuoğlu, *Kuva-yı Milliye Döneminde Kuzeybatı Anadolu 1919-1921*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1994, s.107.

Balıkesir’de Kuva-yı Milliye ruhu ve Müdafaa-i Hukuk davası için ilk sesini yükselten Çantay zade Hasan Basri (Çantay) Bey’in *Ses gazetesi* olmuştur. Gazete olası işgallere ve her türlü oldubittiye karşı halkı mücadeleye çağırmıştır. İngilizlerin gazetenin sahibi Çantay zade Hasan Basri (Çantay) Bey’i Malta’ya göndermek üzere aramaya başlaması üzerine *Ses gazetesi* zorunlu olarak yayın hayatına son vermiştir. Bu gelişmeler üzerine İstanbul Hükümeti, Balıkesir halkının heyecanını yatıştırmak üzere “*Nasihât Heyeti*” göndermeye karar vermiştir. Şehzade Abdürrahim Efendi başkanlığında 20 kişiden oluşan bu heyet, 20 Nisan 1919’da Bursa’dan hareketle 22 Nisan’da Balıkesir’e gelmiştir. Mutasarrıf Hilmi (Ergeneli) Bey, Jandarma Alay Kumandanı Hurşid Bey ve Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Şehzade ve beraberindeki heyeti karşılamak üzere Susurluk’a gitmişler ve istasyonda karşılayarak gereken saygıyı göstermişler. Daha sonra hep birlikte Balıkesir’e gelmiş, heyet halk, eşraf, din adamları ve öğrenciler tarafından karşılanmışlardır. Balıkesir’de bir gün kalan “*Nasihât Heyeti*”, milli davadan ve vatanın içine düştüğü durumdan bahsetmeden, asılsız vaatlerden, hükümete bağlılıktan ve padişaha sadakatten bahsetmek suretiyle halk üzerinde hiçbir olumlu tesir bırakmamıştır.⁵⁵

İzmir’in İşgali ve Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey

İzmir Büyük Kongresi sonrasında, Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’i Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi olarak görürüz.⁵⁶

15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir’in ve ardından da Batı Anadolu’daki şehir, kasaba ve köylerin önemli bir kısmının işgal edilmesi, tüm ülkede olduğu gibi Balıkesir’de büyük bir infiale neden olmuştur.

İzmir’in işgalinden bir gün sonra 16 Mayıs 1919 Cuma günü öğleden önce, Balıkesir Belediye Başkanı ve Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Maarif Müdürü Mehmet Sabri (Sözen) Bey ve Belediye Başkan Yardımcısı Kocabıyık zade Mehmet Efendi Belediye Dairesine gelirler. Belediye Dairesine girerken, Balıkesir Belediyesine “*Redd-i İlhak Heyeti*” imzası ile İzmir’den bir telgraf gelir. Telgraf şöyledir:⁵⁷

“*Belediye Başkanlığına,*

⁵⁵M. İlgürel, *a.g.e.*, s.12-14; Mevlüt Çelebi, “İzmir’in İşgalinden Önce Şehzade Abdürrahim Başkanlığında Anadolu’ya Gönderilen Nasihat Heyeti (Anadolu Heyet-i Nasihası): 16 Nisan-18 Mayıs 1919”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.VI, Ankara Temmuz 1990, Sayı:18, s.572.

⁵⁶BOA.DH.KMS.52-31, s.1-5; *Türk Dili*, 15 Ağustos 1951 (Hayrettin Karan, “*Ege’de Yanan İhtilâl Meş’alesi, İstiklal Harbinde Atılan İlk Kurşun*”).

⁵⁷ M. A. Doğan, a.g.t., s.12; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.61; *Balıkesir Postası*, 13-27 Mart 1945 (Fevzi Hatipoğlu, “*Balıkesir’de Kuvâ-yi Milliye Nasıl teşekkül Etti?*”); *Balıkesir Postası*, 14-23 Nisan 1950 (Vehbi Bolak, “*Hâtırat*”).

Türk İzmir 15 Mayıs sabahından itibaren Düvel-i İtilaflıyenin müsaadeleriyle Yunanlılar tarafından işgal olunacaktır. Bu işgal ve ilhaki reddediniz. Mitingler tertip ederek durumu düvel-i muazzama nezdinde protesto ediniz, silahla müdafaa'nın esaslarını hazırlayarak vatan ordusuna ilhak ediniz.

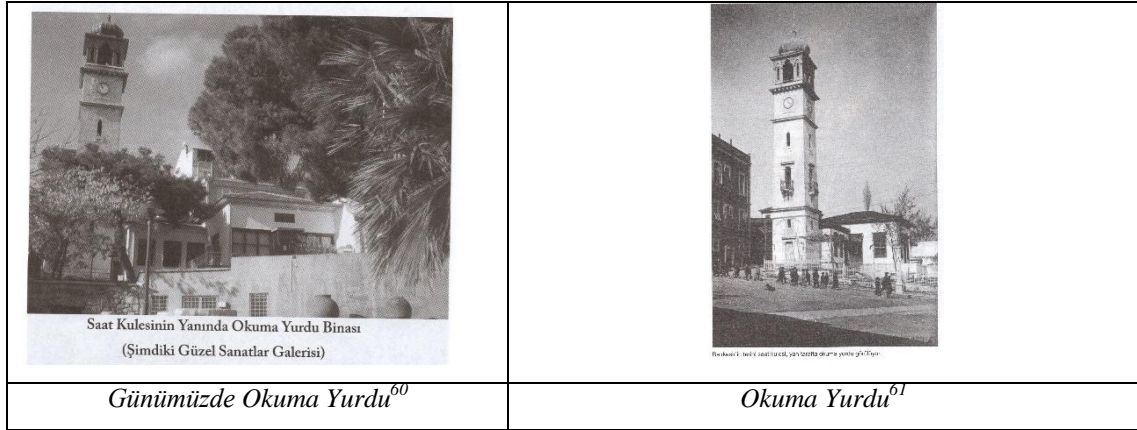
Redd-i İlhak”

Balıkesir Belediye Başkanı ve Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, bu telgrafı hemen Reji Müdürü Nazmi Bey ile Varnalı İsmail Hakkı Bey'e vererek, Balıkesir eşrafından Çatalca'daki mutasarrıflık görevinden Damat Ferit Paşa Hükümeti tarafından azledilmiş bulunan Mehmet Vehbi (Bolak) Bey'e ulaştırmasını istemiştir. Aynı zamanda belediye görevlileriyle “*Her ne kadar mühim işleriniz olursa olsun terk ederek belediyeye gelmenizi rica ederim*” diyerek Belediye Meclisi üyelerine haber gönderir. Böylece öğleden önce, bulunabilen Belediye Meclisi üyeleri olan Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey, Ocakî zade Talat Bey, Yırcalı zade Ahmet Şükrü Bey, Arabacı zade Hafız Mehmet Efendi, Kırımlı zade Uncu Mehmet Timurşah Efendi, Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve Belediye Başkan Yardımcısı Kocabıyık zade Mehmet Efendi ile Mehmet Vehbi Bey durum muhakemesi yapmak üzere belediyede bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya dışarıdan hiçbir kimsenin girmemesi için de Belediye Çavuşu Hüseyin Efendi kapıya nöbetçi olarak konulmuştur.⁵⁸



⁵⁸*Türk Dili*, 15 Ağustos 1951 (Hayrettin Karan, “Ege’de Yanan İhtilâl Meş’alesi, İstiklal Harbinde Atılan İlk Kurşun”).

⁵⁹ Şenol Çelik-Faruk Öncü, *Balıkesir’de Zaman ve Mekân*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Kristal Reklam ve Matbaacılık Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti., İstanbul 2012, s.83-84.



İzmir'in işgalinin protesto edilmesi amacıyla yapılan belediye'deki toplantıları Cuma namazından sonra Okuma Yurdu toplantıları takip eder. Bu toplantılarda işgale karşı savunma önlemleri almak ve Balıkesir'deki ahalinin baskı altında olmadığını İtilaf devletlerine göstermek için araştırmak üzere 11 kişilik bir heyet seçilmiştir. Seçilen bu heyet içerisinde Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey de yer alır. Daha sonra 16 Mayıs 1919 akşamı, aşağıdaki protesto telgrafi İstanbul'a çekilmiştir.⁶²

“Makam-ı Sadaret-i Uzmâ'ya,
İngiliz, Amerikan, Fransa, İtalya Mümessil-i Siyasîlerine
İzmir şehrinin kendisiyle muharip olmadığımız Yunan askerleri tarafından işgâl edildiği haberi üzerine bütün halkı derin bir teessür ve hüznün kapladı. Ahâli bunun neticesi olarak toplanan anâsır ve tebaa-i muhtelifî hak ve adâletin hakîki mânâsından bütün âlem-i insâniyeti hissedar etmek isteyen düvel-i muazzama ve aliyyeden, yüzde seksen Türk Müslüman olan ve anâsır-ı muhtelifî ile bu ana kadar kardeş gibi geçinen İzmir havalisinin Yunan hükûmetince işgâli değil; hukukî, tarihî, ırkî metbu-ı âlisi olan Osmanlı Hükûmeti tabiiyetinde ibkasını niyaz ve sâye-i medeniyetle terakki ve teâlisi bilcümle cihana pîşüva olan âlicenap ve müterakki milel-i aliyyeden niyaz ve intizar eyleriz.
Aksi hâl, milyonlarca nüfusun gayr-i medeni bir surette izmihlâl ve hicret ve sefâletini mucip olacaktır. Bu maruzatımızın sıhhatiale'l-umum hakşinas ve hukuk-i beşer müdâfîi bulunan düvel ve

⁶⁰ İsmail Acar, *Atatürk'ün Balıkesir Ziyaretleri, Manevî Dünyası ve Balıkesir Hutbesi*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Akça Form Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti., Balıkesir 2010, s.211.

⁶¹ M. R. Kıpçak, *a.g.e.*, 1999, s.95.

⁶² M. Vehbi Bolak, “Millî Mücadele’de Balıkesir, Kuvâ-yi Millîye Hareketi Nasıl Doğdu? Nasıl Büyüdü ve Kuvâ-yi Millîyeciler Nasıl Çalıştı?”, *Millî Mücadele’de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul 1990, s.161-162; *Balıkesir Postası*, 14-23 Nisan 1950 (Vehbi Bolak, “Hâtırat”); M. İlgürel, *a.g.e.*, s.64-66.

milel-i muazzamanın nazarında taayyün ve ekseriyeti tetkik etmek üzere bir hey'etin izamını istirham ve tebşirat-ı asilânelerine intizar eyleriz.

Mehmet Emin *Mehmet Vehbi*
Abdülgafur *Ahmet Vehbi*
Abdullah *Hulusi* *Sabri*

Protesto kararı alan bu heyet, 17 Mayıs 1919 gecesi Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in konağında gizlice toplanıp, uzun görüşmelerden sonra, doğru haberler getirebilmesi için Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in Manisa'ya gitmesine karar verilmiştir. Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'e Manisa İlhakı Red Heyetine verilmek üzere bir tezkere vermiş ve bu tezkereyi "*İlhakı Red Heyet-i Milliyesi namına Belediye Reisi*" ifadesiyle imzalamıştır.⁶³

“Manisa İlhakı RedHey’etine

Belediye Riyaset-i Vâlâsına

Sevgili İzmir hakkında sahîh ve kat’î malûmat ile bu hususdaki hidamât-ı vataniyyeyedâir tahrîrî ve şifahî tâlimat almak üzere hey’etimiz âzâsından ve eşrâf-ı memleketten Zarbâlîzâde Hulûsi Bey oraya hareket etmiş olduğundan kendisine muavenet ve müzaheret buyurulmasını rica ederiz.

17 Mayıs 1335

İlhakı Red Hey’et-i Milliyesinâmına

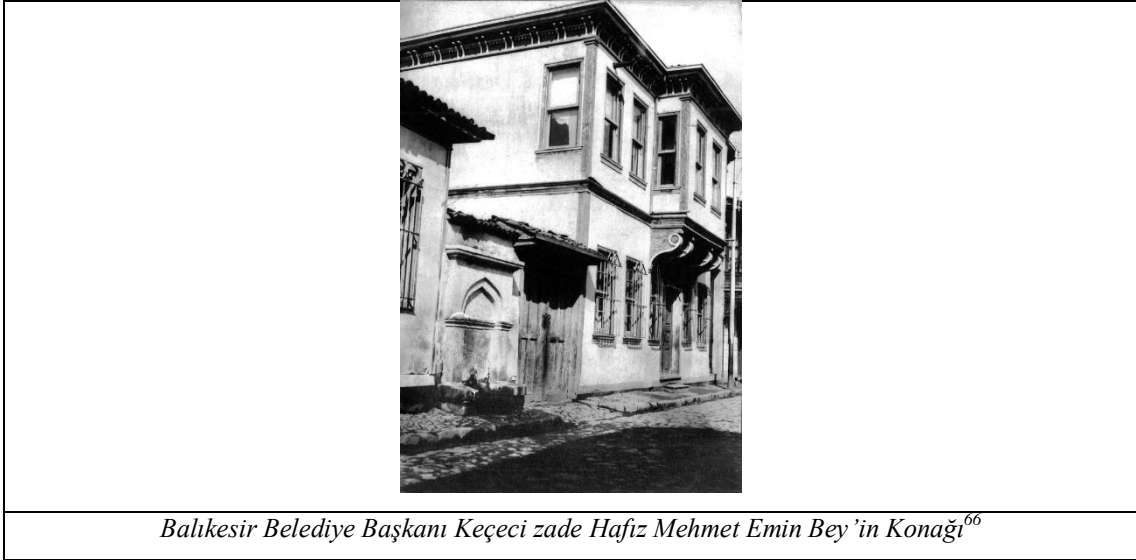
Belediye Reisi

Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey, 18 Mayıs'ta Balıkesir'den İzmir'e gitmek üzere yola çıkmış, önce Manisa'ya, ardından Menemen'e kadar gidebilmiş ve Menemen'den geri dönmek zorunda kalmıştır. Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey, Balıkesir'e dönünce, gelişinden arkadaşlarını haberdar ederek, evine gelmelerini rica etmiştir. Böylece Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in konağında ikinci kez gizlice toplanılmıştır. Sabaha kadar devam eden toplantıda, memleketin ileri gelenlerinden

⁶³ M. V. Bolak, a.g.m., s.162-163; *Balıkesir Postası*, 14-23 Nisan 1950 (Vehbi Bolak, "*Hâtrât*"); M. İlgürel, a.g.e., s.66.

oluşan ve hatta halkı da içine alabilecek büyük bir toplantı yapılması ve böylece alınacak kararların halka mal edilmesi kararlaştırılmıştır.⁶⁴

Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, 18 Mayıs 1919 Pazar günü ikinci namazından sonra Alacamescid camiinde bir mevlid-i şerif düzenlemiştir. *Birinci Alacamescid Toplantısı* olarak bilinen bu toplantıya eşraf ve halk büyük bir kalabalık katılmıştır. Uzun konuşmalardan sonra sayıları kırkı aşan bir heyet seçilmiştir. Bu heyet, bölgede idari ve askeri faaliyetlerde söz sahibi olmak üzere belirlenmiştir. 18 Mayıs gecesi Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in konağında bir toplantı daha akdedilmiştir. 19 Mayıs 1919 günü ise *Birinci Alacamescid Toplantısı*'nda seçilen heyet toplanarak 3 önemli karar almıştır. Bu kararlardan biri İzmir'in işgali ve işgalin Balıkesir'e doğru genişlemesi tehlikesine karşı, İstanbul Hükümeti'nden yardım ve destek istemek üzere İstanbul'a gidip yetkililerle görüşmek üzere bir heyet oluşturulması olmuştur. Heyetin başkanı Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'dir. 20-24 Mayıs tarihleri arasında müzakere yapan, 25 Mayıs 1919 günü İstanbul'a giden heyet, Damat Ferit Paşa tarafından kabul edilmiş ve yeni Dahiliye Nazırı olan Ali Kemal Bey ile görüşmüş ancak İstanbul Hükümeti'nin işgal karşısında tepkisiz kaldığını görmüştür.⁶⁵



Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Konağı⁶⁶

⁶⁴ M. V. Bolak, a.g.m., s.164-165; M. İlgürel, a.g.e., s.66-67.

⁶⁵ *Türk Dili*, 5 Ekim 1951 (Hayrettin Karan, "Ege'de Yanan İhtilâl Meş'alesi, İstiklal Harbinde Atılan İlk Kurşun"); M. V. Bolak, a.g.m., s.165-172; M. İlgürel, a.g.e., s.67-71; M. A. Doğan, a.g.t., s.18-19; *Balıkesir Ekspres*, 12 Ocak-16 Şubat 1988 (Aydın Ayhan, "General Kemal Balıkesir'in Millî Mücadele Hatıratı").

⁶⁶Fotoğraf alıntı yeri: <http://10balikesir.com/kose-yazilari/kececizade-hafiz-mehmet-emin-efendi.html> (07.12.2020).

İstanbul Hükümeti'nin işgal karşısındaki bu tutumu üzerine İstanbul'dan dönen heyet, 4 Haziran 1919'da Balıkesir Belediye binasında yeni bir toplantı yapmıştır. Ardından 19 Mayıs'taki seçimde Balıkesir şehir merkezinde görevlendirilen geçici heyetin görevine son verilerek yeni ve kalıcı bir heyet-i merkeziye teşkil edilmiştir. Ayrıca Ayvalık ve Akhisar'ı işgal etmiş olan Yunan işgal kuvvetlerine silahlı mücadeleyle karşı koyacak milis kuvvetleri oluşturmak üzere bu heyete (esnaf ve tüccardan para toplamak da dahil) tam yetki verilmiştir. Bu çabalarla Zarbalı zade Abdullah Hulusi Bey'in komutanlığında 130 kişilik ilk milli müfreze meydana getirilmiştir. Bu milli müfreze bir alay kuruluşu gibi kabul edilip iki tabur halinde oluşturulmuştur. Tabur komutanı olarak Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve Ocakî zade Talat Bey belirlenmiştir. 5 Haziran 1919 günü bir Yunan birliği Akhisar'ı işgal etmiştir. Bu gelişme üzerine Harbiye Nazırı Şevket Turgut imzasıyla 14. Kolordu Komutanı Tuğgeneral Yusuf İzzet Paşa'ya ve 61. Tümen Komutanı Albay Kazım (Özalp) Bey'e gönderilen bir emirle işgallere karşı kuvvet kullanılması istenmiştir. Bu emirle oluşturulan Soma Mıntıkası Komutanlığı bünyesinde yer alan Zarbalı zade Abdullah Hulusi Bey'in komutasındaki Balıkesir Müfrezesi, Haziran ayında Yunanlılarla Soma-Akhisar bölgesinde başarılı çarpışmalar gerçekleştirmiştir. Bu kuvvetler 10-11 Haziran 1919 gecesi Yunan işgal güçlerine yaptıkları taarruz ile Akhisar'ı kurtarmayı başarmışlardır.⁶⁷

15 Haziran 1919 günü gerçekleştirilen Bergama Baskını ile Yunan işgal kuvvetleri Bergama'dan atılmıştır. Böylece Bergama'da işgal edilen yerler Yunanlılardan geri alınmıştır. Bu harekatta Soma Mıntıkası Komutanlığı da yer almıştır. Bu baskında pek çok Yunan askerini öldüren Balıkesir Müfrezesi Tabur komutanı Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in büyük fedakarlığı görülmüştür.⁶⁸

⁶⁷ Mediha Akarşlan, *Türk Milli Mücadelesi'nin Balıkesir Cephesi*, Balıkesir Valiliği Kültür Yayınları, Öteki Yayınevi, Ankara 1998, s.76-77; Kâzım Özalp, *Millî Mücadele 1919-1922 I*, AKDİTYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988, s.34; Bozkurt, 25 Kasım 1971, s.3; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.70, 74-75; Aydın Ayhan, "İzmir'in İşgali Sırasında Balıkesir", *Millî Mücadele'de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul 1990, s.46-47; İ. Tekeli ve diğ., *a.g.e.*, s.114-117; İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 Balkan-Birinci Dünya ve İstiklal Harbi*, AKDİTYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1993, s.248.

⁶⁸M. İlgürel, "Balıkesir Kongrelerinin Milli Mücadeledeki Hizmetleri", *Millî Mücadele'de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul 1990, s.181.

Balıkesir Kongreleri ve Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey

Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir’de düzenlenen tüm kongrelere katılmış ve Heyet-i Merkeziye içerisinde Balıkesir merkez kazadan aktif bir üye olarak yer almıştır. Birinci Balıkesir Kongresi (28 Haziran-12 Temmuz 1919)’nde alınan bir karar gereği nahiyelere memur göndermek ve teşkilat oluşturmak, oralardan insan ve iâşe toplamak üzere oluşturulan komisyonda o da yer almıştır.⁶⁹

İkinci Balıkesir Kongresi (26-30 Temmuz 1919)’nde yine Balıkesir merkez kazadan üye olan Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in, Balıkesir merkez kazada teşkilat kurmak, insan ve iâşe temin etmek işiyle ilgilendiğini söyleyebiliriz.⁷⁰ Kongre çalışmalarını sürdürdüğü günlerde, kongre üyesi olmayan Karesi Sancağı Mutasarrıfı Hilmi Bey, 61. Fırka Komutanı Kâzım Bey, Hüseyin Vâsıf Bey, Maliye Müfettişi Muvaffak Bey, Maliye Müfettişi İhsan Bey, kongre üyeleri olan Hacim Muhittin Bey, Osman Bey, Sabri Bey, Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Hüsnü Bey, Reşat Bey, Kâmil Bey ve Hamdi Bey ile kongre çalışma saatleri dışında zaman zaman bir araya gelerek durum değerlendirmesi yapmış ve “*ahvâl-i müşkilede ne yapılacağı*” müzakere ederek izlenecek stratejiyi tespitte çalışmışlardır.⁷¹

İstanbul Hükümeti bir taraftan aldığı önlemlerle millî hareketi engellemeye çalışırken, diğer taraftan yeni bir siyaset denemesi yaparak, Mustafa Kemal ile arkadaşlarının meşrutiyetçi kongrecilik faaliyetleri yanında sadece Yunan işgaline karşı faaliyet gösterdiğini beyan eden Batı Anadolu Kuva-yı Milliye’sini ehveni şer durumunda görerek bu hareketi benimseyerek sahip çıkma yolunu tutmuştur. Bu stratejinin bir parçası olarak Umum Jandarma Kumandanı Kemal Paşa, yanında eniştesi Erkan-ı Harb Kaymakamı Mustafa Reha Bey ve Bandırma Jandarma Kumandanı Süheyl Bey olduğu halde 8 Ağustos 1919’da Bandırma’dan Balıkesir’e gelmiştir. Kemal Paşa, Balıkesir belediyesinde Hacim Muhittin (Çarıklı) Bey, Mehmet Vehbi (Bolak) Bey, İbrahim Bey ve Hüseyin Vâsıf (Çınar) Bey ile görüşmüştür. Onlara, henüz maksatlarının İstanbul’ca anlaşamadığını ve padişaha olan son maruzatları üzerine kendisinin Balıkesir’e geldiğini söylemiştir. Bunun üzerine onlar da ancak Yunanlıları

⁶⁹M. İlgürel, *a.g.e.*, s.95.

⁷⁰M. İlgürel, *a.g.e.*, s.102, 108.

⁷¹A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.142-143.

Batı Anadolu'dan atmak gayesi etrafında toplandıklarını, başkaca hiçbir emel ve maksatlarının olmadığını tafsilatıyla izah etmişlerdir. Paşa da bu fikirleri kabul etmiştir. Ertesi gün içinde Belediye Reisi Keçeci Hafız Mehmet Emin Bey de bulunduğu kalabalık bir heyet jandarma dairesinde Kemal Paşa'ya iade-i ziyarette bulunmuştur. Bu görüşme esnasında da aynı meseleler dile getirilince Kemal Paşa onlara yardım vaderek takdir etmiştir. Aynı gün öğleden sonra tekrar yapılan görüşmede Kemal Paşa, Dahiliye Nazırı ile görüştüğünü beyan ederek, Nazırın İngiltere ve Fransa sefaretlerindeki teşebbüsleri neticesinde aldığı vaatleri onlara izah etmiştir. Aynı gün Uşak'a gitmek üzere Balıkesir'den ayrılmıştır. Kemal Paşa daha sonra İstanbul'a döndüğünde Batı Anadolu Kuva-yı Milliyesi hakkında olumlu rapor vermiştir.⁷²

Üçüncü Balıkesir Kongresi (16-22 Eylül 1919)'nde Balıkesir merkez kazadan üye olan Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey yine aktif olarak yer almıştır. Balıkesir Heyet-i Merkeziyesi tarafından Sivas Kongresine katılmak üzere 7 üye gönderilmesi benimsenerek, bu üyelerin de 14 aday arasından seçilmesi kabul edilmiştir. Bunu sağlamak içinde 10 kişilik bir encümen teşkil edilmiştir. Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Beybu encümene Sındırgı azası olarak girmiştir.⁷³ Bu encümen 19 Eylül 1919 günü akşam saatlerinde 14 ismi belirlemek üzere toplanarak isim tespiti yapmıştır. 20 Eylül 1919 günü kongrenin sabah toplantısında Sivas Kongresine katılacak üyeler seçilmiştir. Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ise üyeliğe aday olmuş ancak seçilememiştir. Bunun üzerine Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey kongrenin 20 Eylül 1919 öğleden sonraki oturumunda 2 maddelik bir önerge vermiştir. Önergenin birinci maddesi: Birinci Balıkesir Kongresi'nin 4. maddesi olan "*Kongrenin maksat ve gayesi istihlâs-ı vatandır. Her ne suretle olursa olsun siyasetle iştigali nefretle reddeder*" hükmüne dayanarak, kongrenin Sivas Kongresine üye göndermeye yetkili olmadığı ile ilgilidir. Önergenin ikinci maddesi ise Heyet-i Merkeziye muamelat-ı umumiyesini tanzim edinceye kadar Encümeni Müdirân azasının tehhürü azimetini lüzumunu teklif etmesi ile ilgilidir. Mehmet Vehbi Bey de Sivas Kongresine üye gönderilmesine karşı idi ve Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'i bu yönde etkilemişti. İkinci önerge üzerinde Mehmet Vehbi Bey'in katıldığı oturumda hayli münakaşa olmuştur. Bunun

⁷² A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.160-161.

⁷³ Encümen üyeleri, Hacı Muhittin Bey, Balıkesir azası Yırcalı zade Ahmet Şükrü Bey, Burhaniye azası Seyyid zade Yusuf Bey, Edremit azası Halim Bey, Balya azası Belediye Reisi Mustafa Çavuş, Soma azası Hafız Mehmet Tevfik Efendi, Kırkağaç azası Galip Bey, Akhisar azası Emin Ali Bey, Bergama azası Hamdi zade Mustafa Bey, Sındırgı azası Keçeci Hafız Mehmet Emin Bey'den oluşmaktaydı. Bakınız A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.175.

üzerine Hüseyin Vâsıf Bey üye gönderilmesi konusunda bir konuşma yapmış, neticede zayıf bir ekseriyetle Sivas Kongresine iştirak edilmesi kabul edilmiştir.⁷⁴

20 Eylül 1919 tarihinde, Damat Ferit Paşa Hükümeti'nde Dahiliye Nazırı olan Adil Bey, Kuva-yı Milliye'ye yardım edeceğini bildirerek Balıkesir'den bir heyeti İstanbul'a davet etmiştir. Bu daveti bildirmek üzere İstanbul'dan Dahiliye Nezareti memurlarından Necati Bey ile Jandarma Alay Kumandanı Hurşid Bey Balıkesir'e gelmiştir. İstanbul Hükümeti'nin yardım vaadini kapsayan bu davetin, Sivas Kongresinden sonraki günlere rastlaması ayrıca manidar olmuştur. İstanbul, Batı Anadolu'daki hareketin, Heyet-i Temsiliye ile birleşmesini engellemek ve bu hareketi kontrol altına almak için uzlaşma yolunu seçmiştir. Bu tarihe kadar Yunanlılar ile Ayvalık, Bergama, Akhisar ve Salihli bölgesinde birçok çarpışmalar cereyan etmiş ve millî müfrezeler, haklı mücadelelerinde mahallî halktan ve bölgedeki ordu mensuplarından başka yardım görmemiştir. Ancak, düşmanla mücadeleye devam edebilmek için her şeyden önce silâh, cephane ve malzeme ile diğer ikmal maddelerine ve paraya şiddetle ihtiyaç bulunmaktaydı.⁷⁵

Kongrenin 20 Eylül 1919 tarihli oturumunda Alaşehir Kongresinde, talimatnamesi kabul edilen ve bir üst kurul olan Encümen-i Müdirân için seçim yapılmıştır. Seçim neticesinde Gönenli Osman Bey Encümen-i Müdirân üyeliğine seçilmiştir. Yine aynı oturumda Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in önergesinin 2. maddesi bir hayli tartışmalardan sonra kabul edilmiştir. Kongrenin 21 Eylül 1919 günkü sabah oturumunda Heyet-i Merkeziye talimatnamesi bir önceki gün alınan ve "2. ve 7. maddeleri bir encümene iade ve buna azalara maaş itaası" kararı doğrultusunda yapılan düzenlemeyle kabul edilmiştir. Daha sonra ise Heyet-i Merkeziye ve kazalara gidecek hesap müfettişlerinin seçimi yapılmış, yapılan seçimde Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, 23 oy ile Heyet-i Merkeziye üyesi seçilmiştir.⁷⁶

Kongre kapandıktan sonra toplanan Heyet-i Merkeziye "eğer Hükümet-i Merkeziye ile temas için Dersaadet'e memur gönderilmek icap ederse" Hüseyin Vâsıf Bey ve Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in gönderilmesine karar vermiştir. 42 nolu bu

⁷⁴ A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.175-176.

⁷⁵ Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, *Sivas Kongresi ve Heyet-i Temsiliye Devri İstanbul'un İtilâf Devletleri Tarafından Resmen İşgali Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin Kurulması Batı Anadolu ve Trakya Cephelerinde Yunan İleri Harekâtı (4 Eylül 1919-9 Kasım 1920)*, C.II, 2. Kısım, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1999, s.41-42; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.134-136; A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.175-176.

⁷⁶ A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.177; M. Akarslan, *a.g.e.*, s.100-110; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.168-170; Zekeriya Özdemir, *Balıkesir Bölgesinde Millî Mücadele Hareketleri*, Tisamat Basım Sanayii, Ankara 1997, s.46-53.

karar, “İngiliz Yüzbaşı Hatkinson’la beraber gelen Halil Ali Bey ve Dahiliye Nezareti namına gelen Dahiliye Nezareti memurlarından Necati Bey (İzmir İttihat ve Terakki Mektebi eski müdürü) Mustafa Necati Bey’in beyanat-ı şifahisine nazaran Dahiliye Nezareti’nin Hareket-i Milliye rüesasıyla görüşüp uzlaşmak istediği anlaşılmuş isede Hüseyin Vâsıf Bey ile Abdullah Hulusi Bey’in her ikisinin de beyanat-ı şifahileri Hareket-i Milliye’ce nazar-ı itibara alınmayacağı derkâr bulunmuş ve bu cihetle bilahare tezekkür edilmek üzere evvel emirde bu husus için mutasarrıflık vasıtasıyla Dahiliye Nezareti’nin müracaatına ihtiyaç olacağı gerek Necative gerekse Hacim Muhittin (Çarıklı) Bey tarafından mutasarrıf vekili vasıtasıyla Halil Ali Bey’e tefhim edilmiş olduğundan mezkûr şekilde müracaat vuku bulursa Dahiliye Nezareti ve icabında Sadaret ve makamat-ı saireyle Heyet-i Merkeziye namına temasta bulunmak üzere Hüseyin Vâsıf (Çınar) Bey ile Abdullah Hulusi (Zarplı) Bey’in Dersaadet’e izamlarına karar verildi”⁷⁷ şeklindedir. Heyet-i Merkeziye bu kararın akabinde, aynı gün şayet bu kişiler İstanbul’da tevkif olunurlarsa, Alaşehir Kongresi’nde karar verildiği üzere Denizli’den Ayvalık ve Bandırma’ya kadar bütün sahalarda geçerli olacak, hükümetin önemli memurlarının rehine olarak tevkif edilme zaruretinin hasıl olacağı ve “Fakat makasıd-ı malûme ve gayesini hükümete anlatmaya çalışmayı kendisine bir vazife telakki eden Hareket-i Milliye’nin büyük bir muameleyi nâlâyıka karşısında kalamıyacağını da memul bulunduğunu ilâveten mutasarrıflık vekâletine ve fakat mumailiyhumanın azimetleri takarrür ettikten sonra bir tezkere ile riyasetten tebliğine”⁷⁸ şeklinde 43 nolu kararı aldı.⁷⁹

Bu mesele Balıkesir Heyet-i Merkeziyesi’nde bir krizin ortaya çıkmasına sebep oldu. Nitekim 24 Eylül 1919’da Heyet-i Merkeziye karargâhına gelen Mehmet Vehbi Bey, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Hoca Halil Efendi, Arabacı zade Hacı Hafız Efendi, Beypazarlı (Vodilli) Hafız Mehmet Efendi ve Kocabıyık zade Mehmet Bey İstanbul’a giderek murahhaslar meselesini görüşmek istediklerini belirttiler. Bunun üzerine kendilerine Heyet-i Merkeziye’nin 42 numaralı kararı okundu. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey karara itiraz etti ve Heyet-i Merkeziye’yi tanımadığını söyledi. Bunun üzerine Hacim Muhittin Bey, Heyet-i Merkeziye, Balıkesir’in değil fakat bütün kongrenin mazharı emnû itimadı olduğunu ve kendisinin bu babda söz söylemeğe hakkı olmadığını, mamafih mademki Heyet-i Merkeziye’yi tanıımıyormuş, Heyet-i

⁷⁷A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.179-180.

⁷⁸A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.179-180.

⁷⁹A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.179-180; M. Akarşlan, *a.g.e.*, s.100-110; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.168-170; Z. Özdemir, *a.g.e.*, s.46-53.

Merkeziye'nin de buradan ayrılacağını söyledi. Hatta hazırlıklara girişildi. Bilahare araya girenler Hacim Bey'in isteği doğrultusunda Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in tarziye vermesini (özür dilemesini) sağladılar. Bu arada Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey hiç olmazsa Vâsıf ve Hulusi Beylere ilâveten Vehbi Bey'e diğer birisinin eklenmesi için ricada bulundu. Buna da Vâsıf ve Hulusi Beyler itiraz ettiler. Neticede bu mesele “*Eğer Heyet-i Merkeziye isterse diğer birisinin gönderilmesinde muhtar olduğu*” şeklinde çözümlendi. Heyet-i Merkeziye, mutasarrıftan mahrem olarak 25 Eylül 1919'da 24 Eylül'de gönderilmiş 23 tarihli “*Üç zatın li-ecl-il mülâkat gelmek istedikleri Ali Bey tarafından bildirilmiş ve binaenaleyh tensibi mutazammın cevap yazılmış idi. Mumaileyhin vesaleti haklarında ıstibaha hiçbir veçhile delalet etmeyeceği derkârdır. Maahaza mademki livanın vesatetini tercih ediyorlar, İstanbul'a geldikleri halde kemal-i memnuniyetle kabul edileceklerinin tarafınızdan tebliği muvafıktır*” tebliğini aldı.⁸⁰

İstanbul Hükümeti ile yapılacak konuşmada söylenecek söz ve savunulacak görüş önceden kararlaştırılmış ve üç kişilik heyet 26 Eylül 1919'da yola çıkarılmıştı. Hüseyin Vâsıf (Çınar) Bey, Zarbalı zade Abdullah Hulusi (Zarplı) Bey ve Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'den kurulu bir heyet, İstanbul Hükümeti'nin, Anadolu harekâtına son verecek tekliflerini kesinlikle reddedecek, Kuva-yı Milliye'yi desteklemeyen bir hükümetin aleyhinde olduğunu, hükümetin vatan ve milletin açık haklarını korumaktan uzak bir siyaset içerisinde bulunduğunu söyleyerek, Kuva-yı Milliye'nin amacını açıklamakla kamuoyunu kazanmaya çalışacaktı. Dahiliye Nazırı Adil Bey, Balıkesir heyetiyle 1 Ekim'de yaptığı görüşmede, İzmir civarındaki kuvvetlerin ve Redd-i İlhak teşkilâtının vatanî gayelerle Yunanlılara karşı mücadele ettiklerini ve fakat, Sivas'ta toplananların siyasî hisleriyle kendi çıkarlarını sağlamaya çalıştıklarını söylemiş ve onlarla münasebetlerinin bulunmadığını ve onları tanımadıklarını ilân etmek şartıyla, Batı Anadolu'daki teşkilâta her türlü yardımda bulunacaklarını, silâh, cephane ve para gibi önemli ihtiyaçlarını derhal karşılayacaklarını bildirmişti. Bütün bu vaatlere rağmen Balıkesir heyetinin ret cevabı vermesi ve şiddetli ithamlarla hükümeti tenkit etmesi, sonunda Dahiliye Nazırı Adil Bey bir baygınlık geçirerek konuşmasına devam edememiş ve görüşmeler ertesi güne ertelenmişti. Ertesi gün (2 Ekim 1919)ise Damat Ferit Hükümeti'nin istifası üzerine heyetle görüşmek mümkün olamamış ve bu suretle İstanbul Hükümeti'nin tasarladığı

⁸⁰A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.179-180; M. Akarslan, *a.g.e.*, s.100-110; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.168-170; Z. Özdemir, *a.g.e.*, s.46-53.

plân da gerçekleştirememişti. Balıkesir heyeti, İstanbul'da bir müddet daha kaldı. Balıkesir delegeleri, yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti'nden Harbiye Nazırı Cemal Paşa, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Cevat Paşa, İzzet Paşa ve Pertev Paşa ile görüşme fırsatı bulmuş ve bazı hususlarda yardım vaadi almıştı. Ayrıca heyetin İstanbul'daki müspet çalışmaları ve propaganda faaliyeti de Heyet-i Temsiliye ve millî mücadele hesabına olumlu bir etki sağlamıştı. Heyet 12 Ekim'de Balıkesir'e döndü.⁸¹

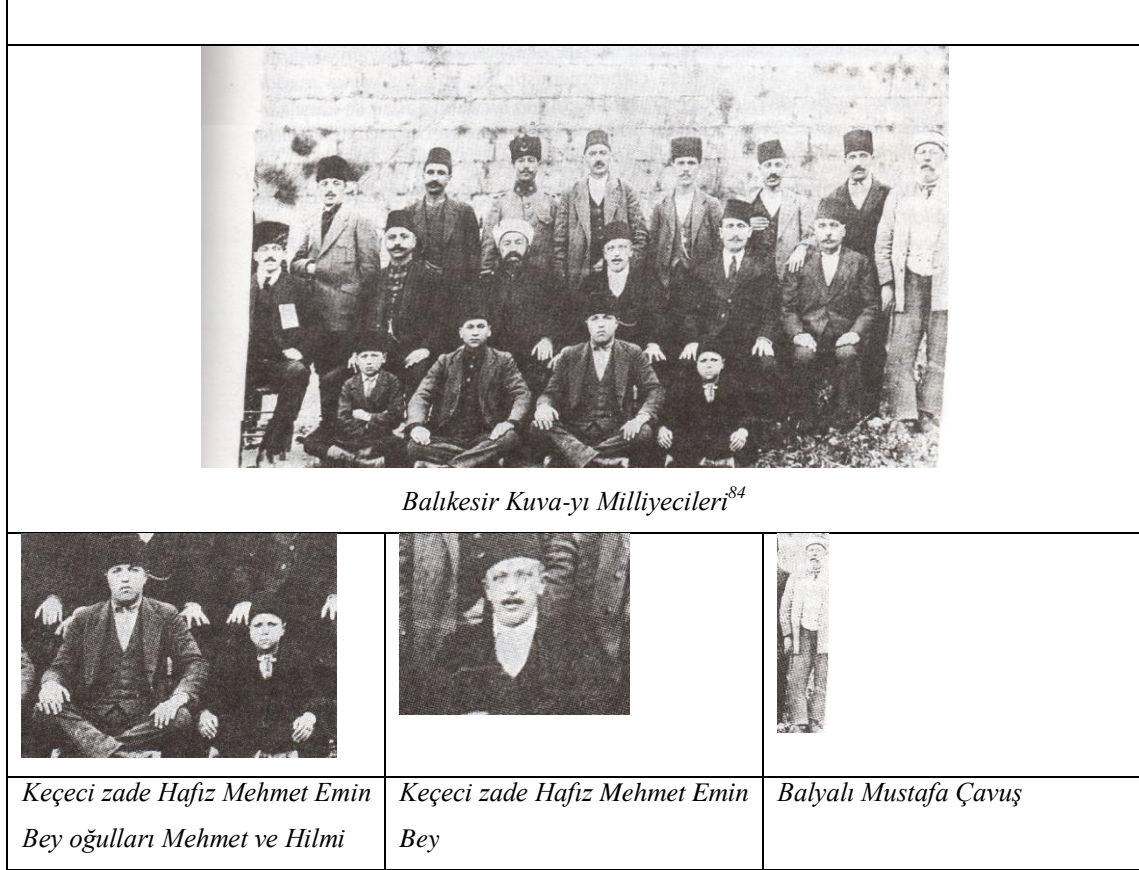
14. Kolordu bölgesindeki Türkler arasında görüş ve menfaat ayrılıkları birtakım gruplaşmalara yol açmıştı. İngilizlerin de özellikle Biga Yarımadası çevresinde, gizli etkinliklerde bulunuyor ve millî mücadele aleyhinde çalışıyordu. Esasen İngilizler, Çanakkale ve İstanbul boğazları doğusundaki bölgede, Anadolu ile boğazların fiilen irtibatını kesmek amacıyla, tampon bir hükümet kurmak üzere, Biga Yarımadası ve Adapazarı bölgesi halkını bağımsızlığa teşvik ile bu uğurda maddî ve manevî bütün fedakârlıkları göze almışlardı. Bu kışkırtmaların sonunda, adı geçen bölgelerde, millî mücadelenin uzamasına yol açan birçok ayaklanmalar meydana gelmişti. İşte bu kışkırtmaların ve düzensizliklerin arasında Birinci Anzavur Ayaklanması başlamıştı. Bu ayaklanmanın elebaşı ise İstanbul Hükümeti'nde Balıkesir'e mutasarrıf olarak atanması düşünülen Ahmet Anzavur'du.⁸²

Birinci Anzavur Ayaklanması, 1 Ekim 1919'da Anzavur Ahmet önderliğindeki Şah İsmail, Cambazlı Hakkı, Kadir, Aleksili Nuri, Sülüklü Davut gibi eşkıyaların Kuvayı Milliye aleyhine Manyas bölgesinde başlamıştır. Ayaklanmanın gittikçe genişlemeye başlaması üzerine, 14. Kolordu Komutan Vekili ve 61. Tümen Komutanı Albay Kazım (Özalp) Bey asileri yok etmek üzere hazırlıklara başladı. Balıkesir'de 15 yaşından büyükler askere çağırıldı. İhtiyarlar, gençler, hatta kadınlar ve sakatlar, vatansever halk ayağa kalkmıştı. Oluşturulan bu birlikler içerisinde Redd-i İlhak Heyeti Merkeziyesi üyelerinden Vâsıf (Çınar) Bey, Zarbali Hulusi (Zarpli) Bey, Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve eşrafın büyük kısmı da yer almış ve mücadeleye katılmıştır. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Kazım Bey kuvvetlerine henüz 14 yaşında olan oğlu Mehmet ve kâtibi ile katılmıştır. O, Anzavur ile mücadelesinde Anzavur'un esir aldığı subayları, topları ve Kuvayı Milliye süvarilerini kurtarmış, hatta Anzavur'un atını ele geçirmiştir. Birinci Anzavur Ayaklanması 25 Aralık 1919 tarihinde, isyan eden kuvvetlerin etkisiz duruma getirilmesi ile sona

⁸¹Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, C.II., 2. Kısım, s.41-42; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.134-136.

⁸²Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, C.II., 2. Kısım, s.43.

ermiştir.⁸³ Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, belediye başkanı bir sivil olarak olağanüstü hizmetleri yerine getirmiştir. Bu durum onun hem rol model olan milli mücahit oluşu hem de milli mücadeleye, kurtuluşa olan güçlü inancı ile açıklanabilir.



Dördüncü Balıkesir Kongresi (19-21 Kasım 1919)'nde Anzavur'a karşı girişilen harekât tasvip görmüş, harekâta gayret gösterenler takdir edilmiştir. Milne Hattı'nın kabul edilmeyeceği tekrar ilan edilerek, bunun için 28 Kasım 1919 günü Balıkesir'de büyük bir protesto mitingi düzenlenmesine karar verilmiştir. Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, önce miting düzenleme heyetinde yer alarak Dördüncü Balıkesir Kongresi'nde de aktif olarak çalışmıştır. Dördüncü Balıkesir Kongresi'nde Balıkesir'deki Kuva-yı Milliye hareketinin Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Heyet-i Temsiliye'ye bağlı olduğunu duyurmak üzere Reddi-i İlhak unvanı Müdafaa-i Hukuk olarak değiştirilmiştir.⁸⁵

⁸³ İ. Görgülü, *a.g.e.*, s.299; K. Özalp, *a.g.e.*, s.66; *Balıkesir Ekspres*, 10.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); M. İlgürel, *a.g.e.*, s.144-145.

⁸⁴Z. Özdemir, *a.g.e.*, s.49.

⁸⁵ M. Akarlan, *a.g.e.*, s.100; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.169; Z. Özdemir, *a.g.e.*, s.45.

Kongrede alınan karar doğrultusunda, Batı Anadolu'daki Yunan işgalinin haksız ve hukuksuz olduğunu, işgal edilen yerlerin Türk Müslüman yurdu olduğunu, yine işgal edilen yerlerde yerli Rumların ve Yunan askerlerinin masum Türk Müslüman halka yaptıkları sistematik zulüm, işkence ve soykırım gibi vahşiyane hareketleri tüm dünyaya duyurmak amacıyla 28 Kasım 1919 tarihinde, belediye önünde, binlerce Balıkesirlinin katıldığı “*İzmir Mitingi*” adıyla bir miting düzenlendi. Düzenleme heyeti içerisinde Belediye Reisi Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in de yer aldığı miting Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyesi tarafından organize edildi. Yapılan miting *İzmir Doğru* gazetesinin 30 Kasım 1919 tarihli nüshasında okuyucularına ulaştırılmıştır.⁸⁶

Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Kuva-yı Milliye kumandanı olarak; birlikleri oluşturma, sevk ve idare etme ve başarılı bir şekilde düşmanla savaşma noktasında çok büyük yararlıkları görülen Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Heyet-i Merkeziye'nin 11 Ocak 1920 tarihli toplantısında Şeref Tabur Kumandanı olarak seçilerek taltif edilmiştir. Kendisi de bunu kabul ile, maiyetini seçmek üzere teşebbüse girişmiştir.⁸⁷

İngilizlerin baskısına dayanamayan Ali Rıza Paşa Hükümeti 3 Mart 1920 tarihinde istifa etti. Bu gelişme üzerine Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı Mebusan Meclisine telgraf gönderilmesini istedi. Bu isteği emir telakki eden Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Heyeti önce 5 Mart 1920'de sonra da 6 Mart 1920'de iki telgraf göndererek, Mustafa Kemal Paşa'nın yanında olduğunu gösterdi. 5 Mart 1920 tarihli telgrafi gönderenler: Heyet-i Merkeziye Üyeleri Vâsıf, Vehbi, Mehmet, Mehmet, Halil, Mustafa. Osman Nuri, Ahmet, Hazım, Ali Rıza, Hakkı beyler idi. 6 Mart 1920 tarihli telgrafi gönderenler ise Belediye Reisi Mehmet Emin, Aza Mehmet Şükrü, Aza Ahmet Talât, Aza Ahmet, Aza Hafız Mehmet, Aza Ahmet Şükrü, Aza Mehmet, Aza Mehmet, Aza Kâmil idi.⁸⁸

Beşinci Balıkesir Kongresi (10-22 Mart 1920)'nde, bir yandan önceki kongrede kararlaştırılan konularda çalışmalara devam edilmiş, diğer taraftan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti paralelinde yeni teşkilat tüzüğü kabul edilmiştir. Kongre bununla ilgili olarak yeni esaslar tespit etmiş, cephelerin harp kadroları da yeniden

⁸⁶M. Akarşlan, *a.g.e.*, s.100-110; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.168-170; A. Sofuoğlu, *a.g.e.*, s.229; Z. Özdemir, *a.g.e.*, s.46-53.

⁸⁷M. İlgürel, *a.g.e.*, s.203.

⁸⁸Salim Gökçen, *Bozdağ'ın İşgali ve Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin İstifası*, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2003, s.189, 194.

düzenlenmiştir. Yeni düzenleme ile kongreye Balıkesir’i temsilen katılan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, aldığı 103 oy ile *Merkez Heyeti Maliye Kısmı*’nın reisliğine seçilmiştir. Kongrede gelir kaynakları, Kuva-yı Milliye’ye bağlı kadroların alacakları aylıklar gibi çeşitli mali kararlar alınmıştır.⁸⁹

Beşinci Balıkesir Kongresi daha toplanmazdan önce, 16 Şubat 1920 tarihinde İkinci Anzavur Ayaklanması Biga ve Gönen’de başlamıştır. Anzavur kuvvetleri önce Gönen’i ardından Bandırma’yı işgal etmiştir. Daha sonra biri Gönen-Balya, diğeri Susurluk üzerinden olmak üzere iki koldan Balıkesir üzerine yürüyüşe geçmiştir. Bu tehlike üzerine Balıkesir’deki 61. Tümen Komutanı Albay Kazım (Özalp) Bey, bağlı bulunduğu Bandırma’daki 14. Kolordu Komutanı Yusuf İzzet (Met) Paşa’nın direktifi doğrultusunda tüm kuvvetleri Balıkesir’de toplamıştır. Toplanan milli kuvvetler içerisinde Salihli Cephesinden gelen Çerkez Ethem komutasındaki süvari ve piyadeden kurulu 2000 mevcutlu kuvvetler de bulunmaktaydı. Birinci Anzavur Ayaklanması sırasında göstermiş olduğu olağanüstü hizmetleri nedeniyle Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Çerkez Ethem Kuvvetlerine bağlı olarak Balıkesir Milis Süvari Alay Kumandanı olarak atanmıştır. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey emrindeki *Kuvve-i Takibiye* adlı bu süvari birlikleri ile 14 Nisan-16 Mayıs 1920 tarihleri arasında 33 gün boyunca İkinci Anzavur Ayaklanmasının bastırılmasında yine olağanüstü bir şekilde mücadele etmiştir. Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in komutasındaki bu milis kuvvetleri zafer ile Balıkesir’e dönmüşlerdir. Balıkesir halkı, silah başındaki bu evlatlarını coşkun hislerle ve parlak bir merasimle karşılamıştır. Bu başarıyı sütunlarına taşıyan 16 Mayıs 1920 tarihli Zafer-i Milli gazetesi şu ifadeleri kullanmaktadır: “...milletin mukaddes mefkuresi uğrunda Harekât-ı Tedibiye’ye iştirak ederek pek büyük fedakârlıklar gösteren bu hamiyetli arkadaşlarımıza arz-ı hoş-âmedî eyler ve Balıkesir’in şerefini a’lâ etmiş olması itibariyle de ayrıca tebrik ve takdir etmeyi bir vecibe telakki ederiz.” Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in yazısı üzerine Balıkesir Heyeti Merkeziyesi 16 Haziran 1920 tarihinde aldığı kararla (92 numaralı karar), bu zaferi getiren Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in maiyetinde bulunan, büyük hizmet ifa etmiş olan Arnavut Arslan, Nuri Çavuş, Nazif, Hasan Çavuş, İbrahim Çavuş, Kâmil, Abdullah, Bayram oğlu Mehmet, Eyüp Çavuş, Keçeci İbrahim,

⁸⁹ Mustafa Albayrak, *Millî Mücadele Dönemi’nde Batı Anadolu Kongreleri (17 Mart 1919-2 Ağustos 1920)*, AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1998, s.173, 178-180; M. Akarlan, *a.g.e.*, s.116; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.218-219, 288-289.

Laz Kara Hüseyin zade İbrahim adlı 12 kahraman mücahide mükafat olarak 15'er lira para ve takdirname vermiştir.⁹⁰ Bu davranış Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in liyakate verdiği önem ve değeri gösterir. Ayrıca emrindekilerin şeref ve haysiyetlerini düşündüğü onlara karşı merhametle, hak ve adaletle davranmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

Balıkesir Heyet-i Merkeziyesi Mayıs ve Haziran 1920 tarihlerinde yoğun bir çalışma ile çeşitli kararlar almıştır. Alınan kararlardan biri (86 numaralı karar) Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ile ilgilidir. Kararla Kırmastı (Mustafa Kemal Paşa), Gönen ve Biga harekâtına iştirak eden Balıkesir Süvari Müfrezesi ve Kuvâ-yı Takibiye Kumandanı Keçeci Hafız Mehmet Emin Bey'in harekât sırasında sarf ettiği 400 kûsur liranın kendisine ödenmesi kararlaştırılmıştır.⁹¹ Afyonkarahisar Milletvekili Şükrü Hocaefendi'nin "*Balıkesir'i göz önüne alınız, Müslüman olarak, ayrıca bir hükümet olarak yaşıyordu... Balıkesir'in varidât-ı umûmiyesi 500.000 lira olduğu halde, müdafaa için 1.500.000 lira sarf etti...*"⁹² sözlerinden de anlaşılacağı üzere Milli Mücadele döneminde Batı Anadolu'da Balıkesir maddi ve manevi yönüyle nasıl öne çıktıysa, Balıkesir vilayetinde de Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey maddi ve manevi olarak öne çıkmıştır diyebiliriz.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, önce Gönen'de iken vücudunda çıkan çıban rahatsızlığından dolayı Balıkesir'de tedavi olmuştur. Tedavisi başarılı olunca da hemen yeniden milis kuvveti sayısını arttırmaya yani süvari toplama işine girişmiş ve sayısını 118'e ulaştırmıştır. Bu sırada yapılan düzenleme ile Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey komutasındaki Milis Süvari Alayı, Batı Cephesi Komutanlığına bağlı İzmir Kuzey Cephesi Komutanlığına bağlanmıştır. Yunan işgal kuvvetlerinin 22 Haziran 1920 tarihinde başlattıkları genel taarruz üzerine, bağlı bulunduğu İzmir Kuzey Cephesi Komutanı Albay Kazım (Özalp) Bey, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'e süvarileriyle birlikte Balıkesir'den Akhisar'a gelmesini emretmiştir. Milli Süvari Alay Komutanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, 16 yaşındaki oğlu Mehmet, yaveri ve damadı İhtiyat Zabiti Kayyum zade İbrahim Sami Efendi ve süvarileri tren yoluyla önce Soğucak istasyonuna ardından da Akhisar'ın düşman işgaline uğramış olmasından

⁹⁰ K. Özalp, *a.g.e.*, s.66, 108-115, 126; İ. Görgülü, *a.g.e.*, s.299-300; Ahmet Aydın Bolak, "Balıkesir'de Kuvâ-yı Millîye Çalışmaları (Balıkesir Hey'et-i Merkezîyesi)", *Millî Mücadele'de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul 1990, s.63,105-106; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.224-226, 228-230; *Balıkesir Ekspres*, 10.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); *Balıkesir Ekspres*, 15.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); İ. S. Kayyum, *a.g.e.*, s.64.

⁹¹M. İlgürel, *a.g.e.*, s.246-247.

⁹² M. Albayrak, *a.g.e.*, s.180.

dolayı Soma üzerinden Kırkağaç'a gelir ve 23 Haziran 1920 gecesini Kırkağaç'ta geçirmişlerdir. Aynı gün Albay Kazım (Özalp) Bey, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve süvarilerine süratle Harta istasyonuna gitmelerini emretmiştir. 24 Haziran 1920 sabahı Kırkağaç'tan Harta Boğazı'na doğru ilerleyen Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve süvarileri önce yaralı haldeki Akhisar Bölgesi Komutanı Erkân-ı Harp Reisi Binbaşı Derviş Bey ile karşılaşmış ve esir alınmasını önlemiştir. Daha sonra düşmanla yaklaşık bir saat kadar mücadele etmişler, ancak bir yandan süvari ve piyade kuvvetlerimizin çekilmesi diğer yandan düşmanın üstün kuvvetleri nedeniyle geriye çekilmek zorunda kalmışlardır.⁹³

Savaştepe yönünde kırsal ve dağlık alana çekilen Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve süvarileri, daha sonra Soma cephesinin de bozulduğunu öğrendiklerinde yaptıkları hareketle mutlak bir düşman çemberinden kurtulduklarını anlamışlardır. Cephe Komutanı Albay Kazım Bey, Yunanlıların üç tümenlik bir kuvvetle ileri harekate geçtiklerini zannederek bu kuvvetleri Savaştepe Bölgesinde durdurabileceğini ummaktaydı. Bu nedenle *Savaştepe Savunma Hattı* oluşturmuştu. Savaştepe kırsalında buldukları bölgede ve Gelembe'de bulunmaları yönünde emir almasına rağmen Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, gönüllü olarak Savaştepe'ye gelmiş ve Savaştepe Muharebesi içerisinde yer almak istediğini bildirmiştir. Bunun üzerine 29 Haziran 1920 sabahı başlayan düşman taarruzu karşısında kurulan savunma mevzilerinin sol yanında görevlendirilmişlerdir. Savaştepe'nin güneyindeki ormanlarda tertibat almış bulunan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve süvarileri, şiddetli topçu ateşi altında ve ormanlık alanda kanlı çarpışmalarda bulunmuşlar, taarruz eden düşman kuvvetlerine karşın buldukları mevzileri korumuşlardır. Beş saat süren çok şiddetli ve kesintisiz bir muharebe sonrasında, Türk savunma mevzilerinin merkez ve sol cenahlarının direnmesine rağmen, sağ cenahta görevlendirilmiş olan Eşenli Yusuf Bey ve Said Bey komutasındaki Kuva-yı Milliye süvarileri geri çekilmeye başlamıştır. Sonra merkez cenah da geri çekilmeye başlar, işte bu noktada muharebeye inatla devam eden Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey ve süvarileri olmuştur. Bu durumu fark eden ve düşman tarafından çevrilip yok edilmemek için onlar da geri çekilmeye mecbur kalmıştır.

⁹³ K. Özalp, *a.g.e.*, s.137; İ. Görgülü, *a.g.e.*, s.252; *Balıkesir Ekspres*, 16.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); *Balıkesir Ekspres*, 17.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); M. İlgürel, *a.g.e.*, s.250-251; İ. S. Kayyum, *a.g.e.*, s.64, 67.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, çekilmelerinin en küçük unsurun da güvenli bir şekilde muharebe meydanının dışına çıkarılmasını sağlayarak olduğunu vurgular.⁹⁴

Gerçekten de Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, bir sivil olmasına karşın asker toplama, sevk ve idare etme gibi askerlik ile ilgili uzmanlık konularında kendi kendisini yetiştirmiş bir kahraman mücahittir. Aynı zamanda iyi bir strateji uzmanı ve kritik anlarda emrindekilerine önderlik edebilen iyi bir komutan idi. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in bu özelliklerini anlamak için, yine kendisi gibi sivil olan ve bir milis kuvvetine komutanlık eden Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in Soma Cephesinde yaşadığı talihsiz bir gelişme örnek verilebilir. 11 Temmuz 1919 günü Soma'nın Cinge⁹⁵-Cumalı⁹⁶ köyleri civarında, Yunan işgal kuvvetlerinin taarruzu üzerine Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in komutasındaki Giresun-Balıkesir müfrezesi çatışmaya girmiştir. Daha sonra bir süre Giresun-Balıkesir müfrezesinden haber alınmamıştır. Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey'in komutasındaki Giresun-Balıkesir müfrezesinin üstün Yunan ateşi karşısında hem dağınık bir şekilde çekildiği hem de kuvvetlerin dağıldığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine Soma Mıntıka Komutanlığı, birliklerin başında bulunan Balıkesirli Hulusi Bey (Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey)'in asker kökenli olmamasından ötürü birliğin idaresini, Zarbali zade Abdullah Hulusi Bey)'in komuta ettiği birliğin bir müfrezesi olan Cumalı müfreze Komutanı Mülazım-ı Evvel Hüseyin Halet (Halit) Efendi'ye bırakılmıştır. 300'den fazla milis neferi bulunan Giresun-Balıkesir müfrezesinden geriye sadece 40 mücahit kalmış, Hulusi Bey ve Hüseyin Halet (Halit) Efendi dağılan kuvvetleri toplamaya çalışmışlardır.⁹⁷

Milis Süvari Alayı Komutanı ve Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in kuvvetleri de bir akıncı müfrezeleri teşkilatı olarak kurulmuştur.⁹⁸

⁹⁴ K. Özalp, *a.g.e.*, s.140-141; M. İlgürel, *a.g.e.*, s.251-252; *Balıkesir Ekspres*, 17.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); *Balıkesir Ekspres*, 18.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, "Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları"); İ. S. Kayyum, *a.g.e.*, s.64; Şerafettin Yılmaz, *İstiklal Savaşında Balıkesir'e Bağlı Akhisar ve Soma Cepheleleri*, Balıkesir Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Balıkesir 1990, s.101-103.

⁹⁵ Manisa ili Soma ilçesi Cenkyeri mahallesi.

⁹⁶ İzmir ili Kınık ilçesi Cumalı mahallesi.

⁹⁷ Samet Arıcıoğlu, "*Milli Mücadelede Soma*", Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018, s.75-78.

⁹⁸ Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında, sürekli ordu birliklerine mensup olmayan, sınır boylarında oturan ve düşmanı sürekli izleyen, düşman topraklarına akınlar ve sızma yapan, keşif faaliyetlerinde bulunan, gerektiğinde yol, geçit ve köprüleri emniyete alabilen askeri birliklere Akıncılar denilmiştir. Devlet akıncılar için kışla tahsis etmez, onlara maaş vermez, teçhizat ve silah sağlamazdı. Akıncılar silâhlarını kendileri temin ederler ve düşmandan aldıkları ganimetle geçinirlerdi. Buna karşılık devlete vergi vermekten muaf tutulurlardı. Akıncı olabilmenin bazı şartları vardı. Bunlar güçlü ve genç yiğitlerden seçilirdi. Akıncı beyini devlet tayin ederdi. Akıncıların tabi oldukları Akıncı kanunu vardı. Akıncılar binicilik, yüzme, sarp yerleri aşma ve at üstünde her türlü silâhı kullanabilme gibi yeteneklere

Yunan işgal kuvvetlerinin Balıkesir yönünde ilerleyişe devam etmeleri ve Balıkesir'in de işgali tehlikesi üzerine, 30 Haziran 1920'de, bütün mal ve mülkünü Balıkesir'de bırakmak zorunda kalan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, ailesiyle birlikte Susurluk yoluyla Antalya'ya gitmiştir.⁹⁹

Yunanlılar özellikle Kuva-yı Milliye liderlerinin Balıkesir'de bırakmak zorunda kaldıkları mal ve mülklerine el koymuşlardır. Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey de bunlar arasında olup evi basılmış, varlıkları yağmalanmış, uydurma sebepler gösterilerek hukuken de mülkleri ve işletmeleri ellerinden alınmak istenmiştir. İleride doğabilecek hukukî itirazları ortadan kaldırmak için gazetelerde mahkeme ilanlarıyla duyurular yapılmış, güya haklarını arayabilmeleri için Balıkesir'e gelmeleri istenmiştir.¹⁰⁰

“Balıkesir 16 Teşrinievvel 336

Numara 2

Karesi Hukuk Mahkemesi Riyasetinden

Karesi Evkaf Dairesi tarafından aleyhine ikame edilen bedel-i icar davasından dolayı müdde-i aleyh olup namına münasil davetiye varakası meşruhatından gaaib-i aynel-beled olduğu anlaşılan Yenice mahallesinden Keçecizade Hafız Mehmed Emin Efendi hakkındaki davanın yövme'l-muhakemesi üçyüzotuzaltı senesi Teşrînisânîsinin yirmibeşinci Perşembe günü saat dört raddelerinde ta'lik kılınmış olduğundan yövm-i vakt-i mezkurede mumaiyleh Hafız Mehmed Emin Efendi'nin bizzat veya bilvekâle Karesi Bidâyet Mahkemesi Hukuk Dairesi'nde isbât-ı vücûd etmesi, etmediği takdirde hakkında muamele-i gıyabiye icrâ kılınmış olmak üzere ilânen tebligat ifası mahkemece müttehiz karar iktizasından olmağla, Usûl-i Muhakeme-i Hukuk Kanunu'nun madde-i mahsusuna tevfiқан ilân olunur.”

“Karesi24 Temmuz 1922

Numara 11-401

Karesi Hukuk Mahkemesi Riyasetinden

Balıkesir'de Çiviciler Arastası'nda ticarethanesinde mukim Acim Gaffar Ağa mahdumu Celâleddin Efendi'nin Yenice Mahallesi'nde mukim

sahipti. Abdülkadir Özcan, “Akıncı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.2, İstanbul, 1989, s.249-250; İ. S. Kayyum, a.g.e., s.67-68.

⁹⁹Balıkesir Ekspres, 18.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, “Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları”); Balıkesir Ekspres, 19.09.1987, s.2 (Aydın Ayhan, “Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi'nin Milli Mücadele Hatıraları”).

¹⁰⁰Aydın Ayhan, Hasan Âli Aksoy, *Kendi Yurdunda Esir Olmak İşgal Yıllarında Balıkesir*, Grafik-Tasarım-Baskı ve Cilt, Balıkesir 2011, s.263.

Halı Kumpanyası mağazası müdürü Keçecizade Hafız Mehmed Emin Efendi aleyhine ikame eylediği 457 lira 25 kuruş alacak davası için mumaileyh Hafız Mehmed Emin Efendi namına gönderilen davetiye varakası tehirine mumaileyhin Balıkesir'in işgali esnasında mahallelerinden infikak ederek iki seneden beri Antalya'da ticaretle iştigâl eylediği mütevâtir olduğu mahallesi heyet-i ihtiyâriyesi ve mubassırı tarafından verilen meşruhattan anlaşılacakda ise de, ahvâl-i hazıra dolayısıyla bizzat tebligat ifâsına karar verilmiş olmağla mumaileyhin muhakemesine 338 senesi Ağustosunun otuzbirinci Perşembe günü alaturka saat iki raddelerinde rü'yet edileceğinden yövm-i mezkurda mumaileyhin bizzat veya bilvekâle isbât-ı vücûd etmediği takdirde muhakemesine gıyaben rü'yet edileceği Usûl-i Muhakeme-i Hukukiye Kanunu'nun mevadd-ı mahsûsasına tevfikân ilân olunur."

Kurtuluştan sonra Balıkesir'e dönen Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, işgalden önceki varlığına kavuşamayanlardan biridir. İşgalde el konulan mülklerini geri almak için açtıkları karşı davalarla uzun zaman uğraştı. Ancak zaruret içinde yaşamaktan kurtulamadı.¹⁰¹

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Milli Mücadele döneminde neler yaptığını anlamak için Kazım Özalp Bey'in *Milli Mücadele 1919-1922 I* adlı eserinde onun hakkındaki şu sözleri yeterlidir:¹⁰² “*Bütün İstiklâl Muharebesi süresince fedakârlıkla çalışmış olan, Balıkesir Belediye Reisi merhum Keçecizade Hafız Emin Bey de, emrindeki Balıkesir süvarisi milisleriyle vazifelerini yaparak döndüler.*”

Cumhuriyet Döneminde Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey

1924 yılında, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey milli mücadele döneminde gerek milli cephelerde ve gerek iç isyanların bastırılmasına hizmetleri ve yararlıklarından dolayı istiklal madalyası almaya TBMM'nce layık görülmüştür. Tutanaklara “*Balıkesir eşrafından sivil Keçeci zade Hafız Mehmet Efendi*” diye geçmiştir.¹⁰³

Keçeci Hafız Mehmet Emin Bey zade Mehmet Bey, milli mücadele döneminde “*Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Milli Süvari Efradından*” olarak gerek milli cephelerde ve gerek iç isyanların bastırılmasına hizmetleri ve yararlıklarından dolayı (kırmızı

¹⁰¹ A. Ayhan ve diğ., *a.g.e.*, s.264.

¹⁰² K. Özalp, *a.g.e.*, s.126.

¹⁰³ TBMM (Zabıt Ceridesi) Tutanak Dergisi, 2. Dönem, 2.Yasama Yılı, (21.04.1340) 21 Nisan 1924, Kırküçüncü (İçtima) Birleşim, Birinci (Celse) Oturum, (C.8/1) C.1, s.953.

şeritli)istiklal madalyası almaya TBMM'nce layık görülmüştür. Tutanaklara “*Balıkesir eşrafından Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey oğlu Mehmet Efendi*” diye geçmiştir. Aynı şekilde Balyalı Mustafa Çavuş'un da milli mücadele döneminde “*Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Heyetinden*” olarak gerek milli cephelerde ve gerek iç isyanların bastırılmasına hizmetleri ve yararlıklarından dolayı (kırmızı şeritli)istiklal madalyası almaya TBMM'nce layık görülmüştür.¹⁰⁴

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Balıkesir'e unutulmaz hizmetlerinden biri de hiç kuşkusuz tadı uzun yıllar dillerden düşmeyen ve aktığı çeşmeleri günümüze kadar da ulaşan *Keçeci Suyu*'dur. Yerel bir kaynakta “*Mehmet Emin Efendi, 1925 yılında Balıkesirlilere içme suyunu getirmiş önemli bir şahsiyettir*” denilmek suretiyle Keçeci Suyu'nun 1925 yılında Balıkesir'e kazandırıldığı¹⁰⁵ iddia edilse de *Balıkesir'deki Çeşmeler* ile ilgili yapılan bir bilimsel çalışmada bu bilginin doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada Balıkesir ili Karesi ilçesi Karesi mahallesi sınırları içerisinde ve kitabesinde “*Balıkesir-Kurtuluş Çeşmesi- 6 Eylül 1338*”ifadesi bulunan Kurtuluş Çeşmesi'nin suyunun Keçeci Suyu olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgiye göre Keçeci Suyu, 1925 yılından önceki tarihlerde Balıkesir'e getirilmiş olmalıdır.¹⁰⁶

Keçeci Suyu, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in himmetiyle, Balıkesir halkının ve belediyenin de katkısıyla Susurluk tarafından getirilen suyun adıdır.¹⁰⁷ Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in damadı (büyük kızı Kadriye Hanım'ın eşi) Kayyum zade İbrahim Sami Bey, bu dönemde Balıkesir Sular İdaresinin başında olup, suyun getirilmesi ve şehir içinde dağıtılması sürecinde rol oynamıştır.¹⁰⁸ Getirilen su her mahalleye, her sokağa birer çeşme ile ulaştırılmış, çeşmelerin kitabelerine de “*Keçeci Suyu*” ifadesi mutlaka konulmuştur. Günümüzde bu çeşmeler bakımsızlıktan, suyu akmadığından dolayı yıkılmaya yüz tutmuş bir haldedir.

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın istek ve direktifi ile Fethi (Okyar) Bey tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF), 1928-1929 yıllarında ülke genelinde yaşanan büyük kuraklık ve bunun sonucu kötü mahsul alınması, dünya ekonomik krizinin olumsuz etkileri ile kısa sürede ülke genelinde taraftar buldu. SCF, Balıkesir Vilayeti mahsulâtının ihraç edilememesinden dolayı

¹⁰⁴ BCA.30.10.00-195.337.2; *TBMM (Zabıt Ceridesi) Tutanak Dergisi*, 2. Dönem, 4.Yasama Yılı, 15 Şubat 1926, Ellialtıncı (İçtima) Birleşim, Birinci (Celse) Oturum, (C.22) C.1, s.199.

¹⁰⁵ [http://www.1Obalikesir.com/kececizade-hafiz-mehmet-emin-efendi/\(01.12.2020\)](http://www.1Obalikesir.com/kececizade-hafiz-mehmet-emin-efendi/(01.12.2020)).

¹⁰⁶ Abdülbaki Işıkkadoğan, “*Balıkesir Çeşmeleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Van 2013, s.73-74; İsmail Hakkı Mercan, “*Tarihi Çeşmeler*”, *Balıkesir'im Dergisi*, Balıkesir 2009, s.75.

¹⁰⁷ M. R. Kıpçak, *a.g.e.*, 1973, s.223-224.

¹⁰⁸ B. İskender, *a.g.t.*, s.106; İ. S. Kayyum, *a.g.e.*, s.51-57.

hüküm süren iktisadi buhran ve bunun gibi daha ziyade ekonomik nedenlerle Balıkesir vilayeti genelinde de taraftar bulmuştur. Bunlardan biri olan Ayvalık'ta, SCF Ayvalık ilçe teşkilatı İlçe Başkanı Avni Baskın'ın önderliğinde 22 Eylül 1930 tarihinde düzenlenen bir törenle açılmıştır. SCF Ayvalık Ocağı kurulması için Balıkesir ili SCF Başkanı Dr. Nefi Ethem Bey ve Kâtip İbrahim Sururi Bey ile Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Beyde Ayvalık'a gelmiştir. Halk Balıkesir'den gelen heyeti karşılamış ve gelenler halka kısa bir konuşma yapmışlardır.¹⁰⁹ Bu bilgiden hareketle CHF'ndan olan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in ihracatçı bir tüccar olarak yaşanan iktisadi buhranın bir neticesi olarak SCF'nın faaliyetlerine destek olmaktadır.

17 Kasım 1930'da SCF'nın kendisini feshetmesi, hemen ardından 23 Aralık 1930'da Menemen'de Kubilay'ın rejim karşıtlarınca şehit edilmesi gibi olağandışı gelişmeler yaşanmıştı. Menemen Olayı nedeniyle Balıkesir'de de örfi idare uygulanmaktaydı.¹¹⁰ Bunun üzerine Atatürk, Batı Anadolu illerine yönelik kapsamlı bir geziye çıkmış ve 27 Ocak 1931 günü İzmir'e gelmiştir.¹¹¹ Cumhurbaşkanı'nın Balıkesir'i de ziyaret edeceği Türk Dili gazetesinin 30 Ocak 1931 günkü sayısında "Gazi Hazretleri Şehrimizi Şerefliendirecekler" başlığı ile Balıkesir halkına birinci haber olarak duyurulmuştur.¹¹² Ancak, henüz hangi gün Balıkesir'e geleceği kesinlik kazanmamıştır. Cumhurbaşkanı'nın İzmir'de bulunduğu 6 Şubat 1931 sabahı, Balıkesir halkının hürmetlerini sunmak için Milletvekili Hayrettin (Karan) başkanlığında özel bir Balıkesir heyeti İzmir'e gitti. Bu özel heyet¹¹³ içerisinde Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey de yer almıştır. Heyet görevini icra edip ertesi günü 7 Şubat 1931 sabahı Balıkesir'e döndü. 6 Şubat 1931 Cuma günü saat 22.00'de, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretleri de özel bir trenle İzmir'den Balıkesir'e hareket etti. 7 Şubat 1931 Cumartesi günü saat 12.20'de özel tren Balıkesir istasyonuna ulaştı. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretleri Balıkesir'de mülki idare ve daha önce CHF'nda iken SCF'na geçmiş olan siyasilerle yaptığı yoğun görüşmelerden¹¹⁴

¹⁰⁹ Serap Taşdemir, "Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Ayvalık Teşkilatlanması ve 1930 Yılı Belediye Seçimleri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (ÇTTAD)*, XIX/39, (2019/Güz), s.616.

¹¹⁰ Ömer Karakaş, "Balıkesir'de Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Teşkilatlanması ve Belediye Seçimleri", *Turkish Studies*, Sayı 8/5, (İlkbahar 2013), Ankara, s.367; Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul1992, s.273.

¹¹¹ <http://www.izmir.gov.tr/ataturk-un-hayatinda-izmir> (12.12.2020).

¹¹² *Türk Dili*, 30 Kânunusani 1931.

¹¹³ Bu heyet içerisinde Serbest Cumhuriyet Fırkası Balıkesir İl Başkanı Dr. Nef'i Ethem Bey de yer almaktaydı. M. Reşit Kıpçak, *Merhaba Balıkesir*, Balıkesir Belediyesi, Star Ofset Matbaacılık Ltd. Şti., İzmir 1999, s.149.

¹¹⁴ Ö. Karakaş, a.g.m., s.367; Cemil Koçak, *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006, s.333. SCF Balıkesir İl teşkilatı içerisinde Barutçu zade Süleyman Efendi,

sonra geldiği özel treniyle 8 Şubat 1931 Pazar günü saat 03.00'te Balıkesir'den tekrar İzmir'e gitmek üzere ayrıldı.¹¹⁵ Cumhurbaşkanı çıkan olaylarda gerekli önlemleri almadığı, üzerine düşen görevi hakkıyla yerine getirmediği gerekçesiyle Balıkesir valisini değiştirmiş; Salim Özdemir (Günday) Bey yerine İbrahim Ethem (Akıncı) Bey atamıştır.¹¹⁶

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir'de CHF'nın önde gelen isimlerinden biri olmuştur. Bu nedenle Balıkesir Belediye Meclisi'ndeki CHF heyeti içerisinde Keçeci zade Mehmet Emin Bey de yer almıştır.¹¹⁷

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in evi, Atalar caddesinde, ahşap ve geniş yapıya sahip iki katlı bir evdi. Eski saray sinemasına yakın bir konumda idi. Bu ev Keçeci zade Konağı olarak anılmaktaydı. Keçeci zade Konağı, 1920'lerde Balıkesir'in Yunan işgalinde. Yunanlılar tarafından işgal edilmiş ve karargâh olarak kullanılmıştır. Bu konak 1970'li yılların sonuna kadar kullanılır vaziyette idi. Önünde ise Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in yaptırdığı çeşme bulunmaktadır. Günümüzde eski konağın olduğu yerde yüksek katlı beton binalar bulunmaktadır. Çeşme yapı olarak ayakta durmakta ise de mermer tabelası sökülmüş ve kullanılamaz durumdadır.¹¹⁸

Keçeci zade Konağı zamanının tefrişata en uygun yapılarından biri olması hasebiyle devlet ricalinin de ikametine tahsis edildiği bir mekân olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanı Kazım Özalp Paşa ve Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa Balıkesir'e geldiklerinde Keçeci zade Konağı'nda kalmak suretiyle Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in konuğu olmuşlardır. TBMM Başkanı Kazım Özalp Paşa 21-24 Ağustos 1932 tarihlerinde Balıkesir'de kalmıştır. Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa da kendisini ağırlayan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'e baston hediye etmiştir.¹¹⁹

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in ailesi, bugün Keçeci soyadını taşımaktadır. Ancak Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Balıkesir ili Karesi İlçesi Börekçiler Mahallesindeki nüfus kaydı sütununda soyadı satırı boştur. Bu durum onun

Bozok zade Mehmet Efendi, Bezzaz Celal zade Hafız Abdürrahim Efendi, Binbaşı Damadı Karakubur zade Rifat Efendi, Hacı Emin zade Ahmet Efendi, Balyalı Mustafa Çavuş, Vatan Eczanesi Sahibi Hacı Yakup Ağa zade Necmeddin Bey gibi Balıkesir eşrafından kimseler bulunmaktaydı. Bakınız Ö. Karakaş, a.g.m., s.364.

¹¹⁵ İ. Acar, a.g.e., s.79; M. R. Kıpçak, *Merhaba Balıkesir*, s.149-151.

¹¹⁶ İsmail Oğuz, *Kuva-yı Milliyecilikten Valiliğe: İbrahim Ethem Akıncı*, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2017, s.153-155; Ö. Karakaş, a.g.m., s.367; C. Koçak, a.g.e., s.333.

¹¹⁷ Ö. Karakaş, a.g.m., s.367-368; *Hakimiyeti Milliye*, 24 Ekim 1930.

¹¹⁸ İ. Oğuz, a.g.e., s.142-143; Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

¹¹⁹ Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

soyadı alamadan vefat ettiğini göstermektedir. Oysa,21 Haziran 1934 tarihinde kabul edilen Soyadı Kanunu'na göre uygulanması aylarca devam eden ailelere soyadı verilmesi sırasında, Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey hayattadır. O, soyadını “Keçeci” olarak belirlemiş, ancak muhtemelen uzun süren hastalığından dolayı bu soyadını resmi olarak alamadan vefat etmiş olmalıdır. Aile fertleri de soyadı alımı bir sürecinde vefat ettiği için soyadını resmi olarak alamadığını düşünmektedir. “Keçeci” soyadını resmi olarak alma işi erkek çocuklarına kalmıştır.¹²⁰

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Vefatı

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Gönen'de iken vücudunda bir çıban çıkması nedeniyle hastalanmıştır. 3 ay mücadele etmesine karşın hastalığı iyileşememiş ve vefat etmiştir.¹²¹ Ancak Soyadı Kanununun kabul edildiği 21 Haziran 1934 tarihinden itibaren uygulanmaya başlandığı ve kendisinin de 10 Aralık 1935 tarihinde vefat ettiği düşünüldüğünde, Balıkesir'in önder ve örnek şahsiyetlerinden biri olan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in yaklaşık bir buçuk yıl resmi bir soyadı alıp bu soyadını Nüfus müdürlüğüne bildirmemesi düşünülemez. Bu süreçte hasta olduğu kesin olarak bilindiğine göre Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in 3 aydan çok daha fazla bir süre hastalığı ile mücadele ettiğini söyleyebiliriz.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in vefat tarihi konusunda da bir karışıklık söz konusudur. Balıkesir ili Karesi İlçesi Börekçiler Mahallesiindeki nüfus kaydında vefat tarihi 12.12.1935 olarak yazılmıştır. Oysa vefat haberini 11 Birinci Kânun 1935 Çarşamba günkü sayısında okuyucularına duyuran *Türk Dili* gazetesi Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in bir gün önce yani 10 Aralık 1935 tarihinde vefat ettiğini yazmaktadır.¹²² Bu bilgidен hareketle Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in 10 Aralık 1935 Salı günü vefat ettiğini, murislerinin 11 Aralık 1935 günü cenaze ve defin işleri nedeniyle resmî görevlilere ve nüfus idaresine resmî ölüm kaydını ancak 12 Aralık 1935 günü bildirildiğini ve bu nedenle de vefat tarihinin bu tarih olarak kaydedildiğini söyleyebiliriz.

11 Birinci Kânun 1935 Çarşamba günkü *Türk Dili* gazetesi, *İlimizden Haberler* kısmında verdiği Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in vefat haberinde “Balıkesir'in tanınmış tecimenlerinden Keçeci M. Emin üç aydan beri çekmekte olduğu hastalıktan kurtulamayarak dün vefat etmiştir. Cenazesi birçok tanıdıkları ve kalabalık bir halk

¹²⁰Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

¹²¹Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.

¹²²*Türk Dili*, 11 Birinci Kanun 1935, s.2.

tarafından kaldırılmıştır. Keçeci M. Emin şehrimizde birçok yıllar belediye reisliği, umumî meclis üyeliği yapmış, şehre içme suyu getirilmesi için büyük nakdi yardımlarda bulunmuştur. Bugün muhtelif çeşmelere akmakta olan içme suyu bu sebeple 'Keçeci' adını taşımaktadır. Kendinin fakirlere, fakir cemiyetlerine çok yardım ve iyiliği dokunmuştur. Ailesinin acılarını paylaşır ve ölününün adını saygı ile anarız.” diyerek kısa bir açıklama yapma gereği duymuştur.¹²³

¹²³*Türk Dili*, 11 Birinci Kanun 1935, s.2.

Sonuç

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, 1879 yılında Balıkesir’de dünyaya gelmiştir. “Keçeci”, “Keçeci Hafız”, “Keçeci zade Emin Efendi”, “Belediye Başkanı Hafız Bey”, “Keçeci Hafız Emin Bey”, “Hafız Bey”, “Keçeci zade” gibi çok çeşitli lakaplarla anılmıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey’in babası Ahmet Ağa, annesi Kamile Hanım’dır. Mustafa ve Hafız Şükrü Efendi adlı iki erkek kardeşi vardır. Balıkesir eşrafından Keçeci zadeler ailesindedir. Aynı zamanda ailenin kökleri Balyalı Mustafa Çavuş’a dayanmaktadır. Yaptığımız yerel tarih araştırmalarında ve sözlü tarih çalışmalarında Keçeci zade ailesinin 19. Yüzyıl ve öncesi köklerinde Balya kazası olduğunu; muhtemelen Keçecilik sanatını icra etmek üzere Balıkesir şehir merkezinde sakin olmaya başladıklarını ve zamanla da Balya kazası köklerinden tamamen koştuklarını söyleyebiliriz.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, eğitimine mahalle mektebinde başlamış, bu mektepte hafızlığa çalışmıştır. Aynı zamanda Balıkesir bilginlerinden dayısı Hafız Ramazan Efendi’den de özel ders almıştır. Henüz çocuk denecek yaşta hafız olmuştur. Ancak 12 yaşında iken babası Ahmet Ağa’nın vefat etmesi ile eğitimini yarıda bırakıp iş hayatına atılmıştır. Bu nedenle orta ve yüksek tahsil yapamamıştır.

12 yaşından itibaren ilk ticari faaliyeti olan meyve satıcılığı (manav), baba mesleği ve ilk sanatı olan ayakkabıcılık, Keten Hanı Kahvehanesini kiralayıp kahvecilik, Aşçı Hekim’in yanında aşçı çıraklığı, Keçeci Hacı Ali Usta yanında 2 yıl keçeci çıraklığı yapmış ve “keçeci” lakabı verilmiştir. Daha sonra ise ticarete yönelmiştir. Önce kendi başına daha sonra ise Abacı Hacı İsmail Usta ile ortak olarak yün ve yumak ticaretine başlamıştır. Madan Salih Ağa’dan kiraladığı dükkanlarda keçe imali yapmıştır. İmal ettiği keçeleri Manyas Koşu Panayırı’nda satarak ilk ticari başarısını elde etmiştir. Keçeciliğe ek olarak Madan Salih Ağa ile zahire ticareti de yapmıştır. 20 yaşında Şark Halı Kumpanyası Balıkesir yün ve yapağı mubayaa memuru olmuştur. O zeki, yetenekli, ileri görüşlü, girişimci bir tüccardır. Kısa zamanda yeni işinde ilerler ve elde ettiği ticari başarılar ve sermaye ile memleketin birinci derece tüccarlarından olmayı başarır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir sevdalısı olarak elde ettiği kazanç ile yaşadığı şehre yatırım yapmış ve bir un fabrikası kurmuştur. Zamanla

fabrikasını yeni teknoloji ile geliştirmiştir. Daha sonra bu fabrika Balıkesir'in Yunan işgaline uğraması ile 2 yıl kullanılamamıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in bu ilerleyişi Birinci Dünya Savaşı başlangıcına değin aralıksız olarak sürmüştür. Serveti mühim bir yekûn tutan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Birinci Dünya Savaşı yıllarında külliyetli afyon mubayaası ve The Oriental Carpet Manufactures Ltd. bünyesinde İngiltere'ye yün ihracatı yapmıştır. O savaş dolayısıyla fiyatların düşmesinden dolayı çok zarara uğramış ve bunun neticesi olarak kısmî felç geçirmiştir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir'in önde gelen ihracatçılarından. Bu özelliği nedeniyle Balıkesir Ticaret Odası Başkanlığı yapmıştır. Hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti devrinde bu konumunu devam ettirmiştir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Balıkesir'de hayır eserleri de bırakmıştır. Bunlardan biri ve belki en önemlisi kendi adıyla anılan Keçeci Suyu'dur.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Halil Efendi ile Emine Hanım'ın kızları olan Fatma Hanım ile evlenmiştir. Çiftin Kadriye, Ahmet Nazmi, Mehmet, Hilmi ve Bedriye olmak üzere beş çocuğu dünyaya gelmiştir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, iki ayrı dönem halinde olmak üzere toplam üç yıla yakın Balıkesir belediye başkanlığı yapmıştır.

1919 yılında, Balıkesir'in elektrik ile aydınlatılması için girişimde bulunmuş ancak sürecin uzaması ve ardından da Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey Yunan işgali üzerine Balıkesir'i terk etmek zorunda kaldığı için, bu başvuru Yunan İşgal Kumandanlığı tarafından iptal edilmiştir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Milli Mücadele döneminde Balıkesir Belediye Başkanı olarak hemen her kararda, her faaliyette imzası bulunan aktif bir kişi olmuştur. O Balıkesir'de düzenlenen tüm kongrelere katılmış ve Heyet-i Merkeziye içerisinde Balıkesir merkez kazadan aktif bir üye olarak yer almıştır. İzmir Büyük Kongresine katılmış, kongrede başkan vekilliği yapmıştır. Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisliği, Alacamescid toplantıları ve diğer tüm toplantılara katılmış, Balıkesir kongrelerinde Heyet-i Merkeziye üyeliği, protesto telgrafi çekilmesi, İstanbul Hükümeti yetkilileri ile görüşme, miting düzenleme heyeti başkanlığı yapmıştır.

Hem Anzavur ile hem de Yunan işgal kuvvetleri ile savaşmak üzere Balıkesir Müfrezesi Tabur Komutanlığı, Balıkesir Milli Alay Komutanlığı yapmıştır. Anzavur Takip Harekâtında, Yunan işgal kuvvetlerine karşı Akhisar ve Soma cephelerinde,

Bergama Baskını ve Savaştepe Muharebelerinde olağanüstü yararlılıkları görülmüş ve takdir-taltif edilmiştir. Milli Mücadele döneminde Balıkesir vilayetinde Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey maddi ve manevi olarak öne çıkmıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey Milli Mücadele döneminde oldukça aktif bir hayat geçirmiştir. İzmir'in işgali sonrasında düzenlenen toplantılarda yer almıştır. Milli mücadele uğruna servetini harcamıştır. Bilge bir lider olarak asker kaydına girişmiş, tek tek süvari toplamıştır. Bu dönemde gerçekleşen her olay ve olgunun içerisinde Milli egemenlikten, bağımsızlıktan, düzen ve asayişten, hukukun üstünlüğünden yana olmak suretiyle yer almıştır.

Yunan işgal kuvvetlerinin Balıkesir yönünde ilerleyişe devam etmeleri ve Balıkesir'in de işgali tehlikesi üzerine, 30 Haziran 1920'de, bütün mal ve mülkünü Balıkesir'de bırakmak zorunda kalan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, ailesiyle birlikte Susurluk yoluyla Antalya'ya gitmiştir. Antalya'da zafere kadar kalmıştır.

Yunanlılar onun Balıkesir'de bırakmak zorunda kaldığı tüm mal ve mülklerine el koymuşlardır. Kurtuluştan sonra Balıkesir'e dönen Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, işgalden önceki varlığına kavuşamayanlardan biri olmuştur. İşgalde el konulan mülklerini geri almak için açtığı karşı davalarla uzun zaman uğraşmış ancak zaruret içinde yaşamaktan kurtulamamıştır.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey 1924 yılında, milli mücadele döneminde gerek milli cephelerde ve gerek iç isyanların bastırılmasına hizmetleri ve yararlıklarından dolayı istiklal madalyası almaya TBMM'nce layık görülmüştür.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey milli mücadeleye ailesiyle katılmış bir milli mücahittir. Onunla oğlu Mehmet, damadı İbrahim Sami ve Balyalı Mustafa Çavuş da mücadele etmiş ve TBMM'nce istiklal madalyası almaya layık görülmüştür.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, Cumhuriyet döneminde de siyasal olay ve olguların içerisinde yer almıştır. Balıkesir CHF'nın önde gelen şahsiyetlerinden biri olarak Belediye Meclisi'nde yer almıştır. CHF'sından olmasına rağmen Balıkesir'in tanınmış tüccarlarından ve sevilen eşraflarından biri olarak SCF'nın Balıkesir'de teşkilatlanmasına yardımcı olmuştur.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Keçeci zade Konağı olarak anılan evi milli mücadele döneminde pek çok toplantıya tanıklık etmiş bir mekân olmuştur. Bu mekân Cumhuriyet döneminde başta TBMM Başkanı Kazım Özalp Paşa ve Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa olmak üzere devlet ricalinin ikametine tahsis edilmiştir.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey, hem soyunu, aile köklerini hem de kendi mesleğini ifade eden “*Keçeci*” soyadını almıştır.

O, 10 Aralık 1935 günü henüz 56 yaşında iken vefat etmiştir. Görece kısa ömrüne pek çok iř ve hizmet sığdırmış bir milli mücahit olarak bu dünyadan ahirete göçmüştür.

Kaynaklar

BOA.DH.UMVM.74-28.

BOA.DH.KMS.52-31, s.1-5.

BCA.30.10.00-195.337.2.

Karesi İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivi.

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey Özel Arşivi

Keçeci zade Hafız Mehmet Emin, “Mektup”, Eylül 1337 (Eylül 1921). (TBMM Karesi Mebuslarına Yazılmış Mektup).

Salnameler ve Gazeteler

Balıkesir Postası, 13-27 Mart 1945 (Fevzi Hatipoğlu, “*Balıkesir’de Kuvâ-yi Milliye Nasıl teşekkül Etti?*”).

Balıkesir Postası, 14-23 Nisan 1950 (Vehbi Bolak, “*Hâtırat*”).

Balıkesir Ekspres, 09.09.1987, s.2. (Aydın Ayhan, “Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi’nin Milli Mücadele Hatıraları”).

Balıkesir Ekspres, 10.09.1987, s.2. (Aydın Ayhan, “Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi’nin Milli Mücadele Hatıraları”).

Balıkesir Ekspres, 15-19 Eylül 1987, s.2. (Aydın Ayhan, “Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi’nin Milli Mücadele Hatıraları”).

Balıkesir Ekspres, 12 Ocak-16 Şubat 1988 (Aydın Ayhan, “*General Kemal Balıkesir’in Millî Mücadele Hatıratı*”).

Balıkesir Ticaret ve Sanayi Odası Salnamesi 1926, Hüsn-i Tabiat Matbaası, İstanbul 1926.

Bozkurt, 25 Kasım 1971, s.3.

Hakimiyeti Milliye, 24 Ekim 1930.

Hüdâvendigâr Vilayeti Salnamesi 1296.

Hüdâvendigâr Vilayeti Salnamesi 1297.

Karesi Vilayeti Salnamesi 1305.

Türk Dili, 30 Kânunusani 1931.

Türk Dili, 11 Birinci Kanun 1935, s.2.

Türk Dili, 5 Ekim 1951 (Hayrettin Karan, “Ege’de Yanan İhtilâl Meş’alesi, İstiklal Harbinde Atılan İlk Kurşun”).

İnceleme ve Araştırma Eserler

ACAR, İ., *Atatürk’ün Balıkesir Ziyaretleri, Manevî Dünyası ve Balıkesir Hutbesi*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Akça Form Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti., Balıkesir 2010.

AKARSLAN, M., *Türk Milli Mücadelesi’nin Balıkesir Cephesi*, Balıkesir Valiliği Kültür Yayınları, Öteki Yayınevi, Ankara 1998.

AKPINAR, D. ve BİROL, N., “Osmanlı’dan Cumhuriyete Sivas Vilâyetinde Dokuma Sektörü ve Gelişimi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.16, S.2, 2015, s.215-238.

AKPINARLI, K. K., *Balıkesir Şehir ve Belediye Tarihi*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Dileksan Kağıtçılık Sanayi Tic. Ltd. Şti., Balıkesir 2009.

AKPINARLI, K. K., “Keçeci Hafız Mehmet Emin”, *Kaynak*, S.36, Üçüncü Yıl, 19 İkincikânun 1936, Balıkesir Halkevi, s.917.

AKPINARLI, K. K., “Keçeci Hafız Mehmet Emin”, *Kaynak*, S.37, 19 Şubat 1936, Balıkesir Halkevi, s.11-12.

ALBAYRAK, M., *Millî Mücadele Dönemi’nde Batı Anadolu Kongreleri (17 Mart 1919-2 Ağustos 1920)*, AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1998.

ARICIOĞLU, S., “*Millî Mücadelede Soma*”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018.

AYGÜN, S., “692 No’lu Balıkesir Şer’iye Sicil Defteri (Transkripsiyon ve Değerlendirme)”, Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2005.

AYHAN, A.-AKSOY, H. Â., *Kendi Yurdunda Esir Olmak İşgal Yıllarında Balıkesir*, Grafik-Tasarım-Baskı ve Cilt, Balıkesir 2011.

AYHAN, A., “İzmir’in İşgali Sırasında Balıkesir”, *Millî Mücadele’de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul 1990, s.157-177.

BALCI, E., “Osmanlı Panayırları İçin Bir Envanter Denemesi”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 174, 2008, s.137-170.

BAYAR, C., *Ben de Yazdım*, C.5, Baha Matbaası, İstanbul 1967.

- BOLAK, A. A., “Balıkesir’de Kuvâ-yi Millîye Çalışmaları (Balıkesir Hey’et-i Merkezîyesi)”, *Millî Mücadele’de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul1990.
- BOLAK, M. V., “Milli Mücadele’de Balıkesir, Kuvâ-yi Millîye Hareketi Nasıl Doğdu? Nasıl Büyüdü ve Kuvâ-yi Millîyeciler Nasıl Çalıştı?”, *Millî Mücadele’de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul1990, s.157-177.
- ÇANTAY, H. B., *Kara Günler ve İbret Levhaları*, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1964.
- ÇAVULDUR, E., “Balıkesir Tarihçesine İlgili Eski Bir Vesika”, *Kaynak*, S.60, Balıkesir 1937, s.317-318.
- ÇELEBİ, M., “İzmir’in İşgalinden Önce Şehzade Abdürrahim Başkanlığında Anadolu’ya Gönderilen Nasihat Heyeti (Anadolu Heyet-i Nasîhası): 16 Nisan-18 Mayıs 1919”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.VI, Ankara, Temmuz 1990, S.18, s.561-589.
- ÇELİK, Ş.-ÖNCÜ, F., *Balıkesir’de Zaman ve Mekân*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Kristal Reklam ve Matbaacılık Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti., İstanbul 2012.
- ÇEVİK, Z., *Milli Mücadele’de Müdafaa-i Hukuk’tan Halk Fırkası’na Geçiş (1918-1923)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2002.
- ÇEVİK, Z., *Kuvâ-yı Milliye Şehri Balıkesir Kent’in Yakın Tarihinden Sosyal ve Kültürel İzler*, Petek Ofset Basın Yayın Ltd. Şti., Balıkesir 2017.
- ÇEVİK, Z., “Batı Anadolu’da Kuva-yı Milliyeci Bir Aydın: Hasan Basra (Çantay) Bey”, *Kuva-yı Milliye’nin 90. Yılında İzmir ve Batı Anadolu Uluslararası Sempozyum Bildirileri 6-8 Eylül 2009 II. Kitap*, Yayına Hazırlayan: Oktay Gökdemir, İzmir Büyükşehir Belediyesi, BMS Matbaacılık, Ankara 2010, s.107-121.
- DOĞAN, M. A., “*Milli Mücadele’de Balıkesir*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987.
- DURMAZ, U., “*Güney Marmara Panayırıları*”, Doktora Tezi, Ankara 2016.
- GÖKÇEN, S., *Bozdağ’ın İşgali ve Ali Rıza Paşa Hükümeti’nin İstifası*, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2003.
- GÖRGÜLÜ, İ., *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 Balkan-Birinci Dünya ve İstiklal Harbi*, AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara1993.
- İŞIKAKDOĞAN, A., “*Balıkesir Çeşmeleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Van 2013.
- İÇPINAROĞLU, M. (Eczacı), *Balıkesir’imizden Tarih ve Hatıralar*, 1989(Basılmamış Anılar ve Düşünceler).

- İLGÜREL, M., *Millî Mücadele’de Balıkesir Kongreleri*, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, İstanbul1999.
- İLGÜREL, M., “Balıkesir Kongrelerinin Milli Mücadeledeki Hizmetleri”, *Millî Mücadele’de Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Pamuk Ofset, İstanbul1990, s.179-186.
- İSKENDER, B., “*Mahalli İdarelerin Kuruluş Sürecinde Balıkesir Belediyesi (1864-1922)*”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2009.
- JAESCHKE, G., *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1970.
- KARAKAŞ, Ö., “Balıkesir’de Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın Teşkilatlanması ve Belediye Seçimleri”, *Turkish Studies*, S.8/5, (İlkbahar 2013), s.357-375, Ankara.
- KAYYUM, İ. S., *Vatan İşlerinde Cür’etkâlıklarım Hacı Kayyumoğlu İbrahim Sami*, Yayına Hazırlayan: Kahraman Bostancı, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Balıkesir (Irmak Baskı Tesisleri, Bursa) 2006.
- KERİMOĞLU, H. T., “İzmir’de Ticari İşletmeler”, *İzmir Ansiklopedisi*, Tarih Cildi, 2013, s.118-124.
- KIPÇAK, M. R., *Turistik-Ekonomik Balıkesir*, Acar Matbaası, 1968.
- KIPÇAK, M. R., *50. Yılda Balıkesir*, Balıkesir Ticaret Odası, Balıkesir 1973, (Ankara: Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası).
- KIPÇAK, M. R., *Merhaba Balıkesir*, Balıkesir Belediyesi, Star Ofset Matbaacılık Ltd. Şti., İzmir 1999.
- KOÇAK, C., *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006.
- KUMAŞ, N., “*II. Abdülhamid Döneminde Bursa’da Sosyal Hayat (1876-1909)*”, Doktora Tezi, Bursa 2011.
- MERCAN, İ. H., “Tarihi Çeşmeler”, *Balıkesir’im Dergisi*, Balıkesir 2009, s.75.
- MUTAF, A., *Salnâmelerde Karesi Sancağı (1847-1922)*, 1997.
- OĞUZ, İ., *Kuva-yı Milliyecilikten Valiliğe: İbrahim Ethem Akıncı*, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2017.
- ÖÇAL, İ. C., *Soyağacı (Şecere)*, (Yayınevi Yok), Ankara 1997.
- ÖNTUĞ, M. M., “*XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Balıkesir Şehrinin Fiziki, Demografik ve Sosyo-ekonomik Yapısı*”, Doktora Tezi, Konya 2003.

- ÖZALP, K., *Millî Mücadele 1919-1922 I*, AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.
- ÖZCAN, A., “Akıncı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.2, İstanbul 1989, s.249-250.
- ÖZDEMİR, Z., *Balıkesir Bölgesinde Millî Mücadele Hareketleri*, Tisamat Basım Sanayii, Ankara 1997.
- ÖZSARI, M., *Balıkesir Kuva-yı Milliyecileri*, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Printer Ofset Matbaacılık San. Tic. A.Ş., İzmir 2019.
- SARIHAN, Z., *Kurtuluş Savaşı Günlüğü I (Açıklamalı Kronoloji) Mondros'tan Erzurum Kongresi'ne (30 Ekim 1918-22 Temmuz 1919)*, AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1993.
- SEZEN, T., *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2006.
- SOFUOĞLU, A., *Kuva-yı Milliye Döneminde Kuzeybatı Anadolu 1919-1921*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1994.
- SU, K., *XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Balıkesir Şehir Hayatı*, İstanbul 1937.
- UZUNÇARŞILI, İ. H., *Karesi Vilâyeti Tarihçesi*, Yayına Hazırlayan Abdülmecit Mutaf, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı, Petek Ofset, Balıkesir 2000.
- TAÇALAN, N., *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Hür Yayınları, İstanbul 1981.
- TANÖR, B., *Türkiye'de Kongre İktidarları (1918-1920)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009.
- TANSEL, S., *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, C.I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991.
- TAŞDEMİR, S., “Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Ayvalık Teşkilatlanması ve 1930 Yılı Belediye Seçimleri”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (ÇTTAD)*, XIX/39, (2019/Güz), s. 613-634.
- TBMM (*Zabıt Ceridesi*) *Tutanak Dergisi*, 2. Dönem, 2.Yasama Yılı, (21.04.1340) 21 Nisan 1924, Kırküçüncü (İçtima) Birleşim, Birinci (Celse) Oturum, (C.8/1) C.1, s.953.
- TBMM (*Zabıt Ceridesi*) *Tutanak Dergisi*, 2. Dönem, 4.Yasama Yılı, 15 Şubat 1926, Ellialtıncı (İçtima) Birleşim, Birinci (Celse) Oturum, (C. 22) C.1, s.199.
- TEKELİ, İ.-İLKİN, S., *Ege'deki Sivil Direnişten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989.

TORUN, H., “961 Nolu Karesi Ayniyat Defteri”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2002.
TUNÇAY M., *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek-Parti Yönetimi’nin Kurulması (1923-1931)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1992.

Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, *Sivas Kongresi ve Heyet-i Temsiliye Devri İstanbul’un İtilâf Devletleri Tarafından Resmen İşgali Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti’nin Kurulması Batı Anadolu ve Trakya Cephelerinde Yunan İleri Harekâtı (4 Eylül 1919-9 Kasım 1920)*, II. C.2. Kısım, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1999.

ÜNLÜYOL, A., “Şeriyeye Sicillerine Göre XVIII. Asrın İlk Yarısında Balıkesir (1700-1730)”, Doktora Tezi, Bursa 1995.

VARDİ, H., “Osmanlı Dönemi Balıkesir Hamamları”, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010.
YAZICI N., “Karesi Gazetesinde Gönen”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S.33-34, Mayıs-Kasım 2004, s.131-165.

YILMAZ, Ş., *İstiklal Savaşında Balıkesir’e Bağlı Akhisar ve Soma Cepheleri*, Balıkesir Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Balıkesir 1990.

Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey, *1920’de Balıkesir-Balıkesir Rehberi (1920)*, Balıkesir Valiliği Kültür Yayınları, Alem Basımevi, Balıkesir 1997.

İnternet Kaynakları

<http://bato.org.tr/eski-baskanlar/?lang=tr> (07.12.2020).

<https://sozluk.gov.tr/> (01.12.2020).

https://www.balikesir.bel.tr/documents/file/bb_StrategicPlanFiles/BBB_Stratejik_Plan_2020-2024.pdf (12.12.2020) (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, *Stratejik Plan 2020-2024*, 2019, s.101-102).

<https://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>(12.12.2020).

<http://10balikesir.com/kose-yazilari/kececizade-hafiz-mehmet-emin-efendi.html> (07.12.2020).

<http://www.10balikesir.com/kececizade-hafiz-mehmet-emin-efendi/> (01.12.2020).

<http://www.izmir.gov.tr/ataturk-un-hayatinda-izmir> (12.12.2020).

<https://www.hukukmedeniyeti.org/mubayaa-memuru/nedir/> (22.12.2020).

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8428.pdf> (22.12.2020).

Sözlü Kaynaklar

Muhterem Öztürker ile 25.07.2018, 26.07.2018 ve 14.09.2018 tarihli görüşmelerden.
Kâmil Aslıer ile 30.11.2020, 01.12.2020 tarihli görüşmelerden.

Hülya Zengintaş ile 30.11.2020 tarihli görüşmeden.

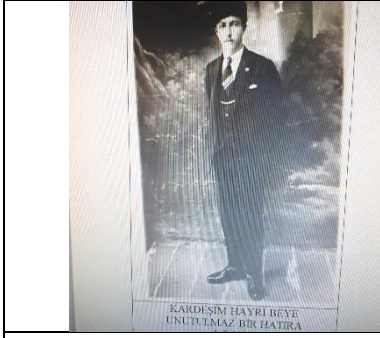
Ekler

1) Albüm

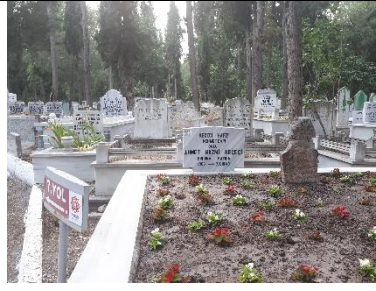
 <p>KEÇECİZADE HAFIZ MEHMET EMİN EFENDİ ESKİ BTO BAŞKANI 1335</p>	
<i>Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey¹²⁴</i>	<i>Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey¹²⁵</i>
	
<i>Balıkesir Başçeşme Mezarlığında Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey eşi Fatma Hanım Mezarı</i>	<i>Balıkesir Başçeşme Mezarlığında Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey Mezarı</i>

¹²⁴Fotoğraf alıntı yeri: <http://bato.org.tr/eski-baskanlar/?lang=tr> (07.12.2020).

¹²⁵Fotoğraf Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in torunlarından Oğuz Erkan Arşivinden alınmıştır.



Oğlu Keçeci zade Ahmet Nazmi Bey¹²⁶



Balıkesir Başçeşme Mezarlığında

Günümüzde Altıeylül İlçesi Altıeylül Mahallesi Atalar Caddesinde Bulunan Harabe Durumdaki Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Çeşmesi ve Mevcut Olmayan Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in Konağının Yerindeki Çok Katlı Binalar ile Altıeylül İlçesi Altıeylül Mahallesindeki Keçeci Sokak



¹²⁶Fotoğraf Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Bey'in torunlarından Muhterem Öztürker Arşivinden alınmıştır.